

BİLHASSA TARİH

TARİHE DAİR HER ŞEY

İbrahim TELLİOĞLU / Necmettin ALKAN / Tülay METİN

Alparslan DEMİR / Oğuz YARLIGAŞ / Oğuzhân KIR

Mehmet KERİM / Koray ŞERBETÇİ / Ağâh GÜRTÜRK

Efe YEŞİLDURAK / Kahraman ŞAKUL / Serkan YAZICI

HEPSİ SİZLER İÇİN

T

arih, insanlık deneyimlerinin ve medeniyetlerin derin izlerini bıraktığı bir yolculuktur. Bu sayımızda, Roma İmparatorluğu'nun ihtişamından Osmanlı İmparatorluğu'nun zarif mirasına kadar geniş bir yelpazede konuları ele alıyoruz.

Her yazı, geçmişin farklı yönlerine ışık tutarak, tarihsel bir panorama sunmayı amaçlıyor. Tarih yolculuğunuzda bize eşlik ettiğiniz için teşekkür ederiz.

Agâh Gürtürk

Genel Yayın Yönetmeni

bilhassatarih@gmail.com

[@bilhassa.tarih](https://www.instagram.com/bilhassa.tarih)

[@bilhassa_tarih](https://twitter.com/bilhassa_tarih)

[@erenagaogluart](https://www.instagram.com/erenagaogluart)

Kapak Tasarım : Eren Ağaoğlu

BİLHASSA TARİH DERGİSİ

4

SULTAN II.ABDÜLHAMİD
İMPARATORLUĞUN ÇALKANTILI DÖNEMİ

NECMETTİN ALKAN

7

ROMA İMPARATORLUĞU: KURULUŞUNDAN
İMPARATORLUĞA GİDEN YOL

OĞUZ YARLIĞAŞ

10

PADİŞAHLARIN SIRADIŞI
ÖLÜMLERİ

ALPARSLAN DEMİR

13

TANZİMAT FERMANI VE 19.YÜZYIL
OSMANLISI

SERKAN YAZICI

16

DOĞU KARADENİZ'E TÜRK
YERLEŞİMİ

İBRAHİM TELLİOĞLU

19

TAHT VE TRAJEDİ : FATİH KANUNNÂMESİ
VE KARDEŞ KATLİ

AGÂH GÜRTÜRK

BİLHASSA TARİH DERGİSİ

22

MİRYOKEFALON SAVAŞI (17 EYLÜL 1176)
VATAN TUTAN ZAFER

TÜLAY METİN

25

KARASU'DA ÂYANLAR DÖNEMİ
(1770-1850)

OĞUZHAN KIR

30

CİĞERDELEN'DE BİR SIRAT KÖPRÜSÜ:
KÖPRÜLÜLERİN CİĞERDELEN MUHAREBELERİ

KAHRAMAN ŞAKUL

37

17. YÜZYILDA RODOSCUK YAHUDİ
CEMAATİ: SOSYAL VE EKONOMİK YAŞAM

MEHMET KERİM

41

EMİR SULTAN: HAYATI VE MENKİBEVİ
KİŞİLİĞİ

EFE YEŞİLDURAK

50

ÖZGÜRLÜK VE DÜZEN ARASINDA TARİHİ
TÜRK KARAKTERİ

KORAY ŞERBETÇİ

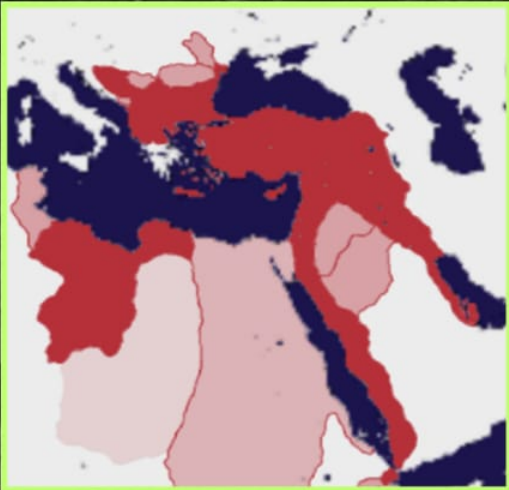
SULTAN II.ABDÜLHAMİD İMPARATORLUĞUN ÇALKANTILI DÖNEMİ

Prof.Dr.Necmettin Alkan
Sakarya Üniversitesi

Sultan II. Abdülhamid'in tahta
çıktığı dönemde, Osmanlı
Devleti'nin durumu nasıldı ?

Osmanlı Devleti, Sultan II. Abdülhamid'in tahta çıktığı 1876 yılında, Avrupa'nın büyük devletleri arasında yer alan önemli bir imparatorluktu. 1856 yılında Kırım Savaşı'nı sona erdiren Paris Barış Anlaşması ile Osmanlı Devleti, Avrupalı büyük devletlerle eşit statüde bir konum kazanmış ve bu tarihten itibaren Avrupa siyasetine muhatap olan bir devlet olarak kabul görmüştür. Osmanlı Devleti, 1876 yılı itibarıyla, gerek toprak bütünlüğü gerekse sosyo-kültürel yapısı açısından güçlü bir konumda bulunmaktaydı.

Ancak, iç isyanlar, kaybedilen savaşlar ve modernleşme süreci ile birlikte ortaya çıkan sosyo-kültürel dönüşümler, Osmanlı Devleti'nde bazı toplumsal olayların yaşanmasına neden olmuştur. Bu dönemde modern eğitim kurumlarının yaygınlaşmasıyla birlikte, Osmanlı toplumunda belli ideolojik hareketler ve bugünkü anlamda modern akımlar görülmeye başlamıştır. Özellikle Genç Osmanlılar Hareketi'nin etkisinin hissedildiği bu dönem, Osmanlı Devleti'nin iç dinamiklerinde önemli değişimlerin yaşandığı bir süreç olarak öne

II.Abdülhamid'in Tahta Çıktığı Yıllarda
Osmanlı İmparatorluğu Haritası
(1876)

ULU HAKAN VE KIZIL SULTAN TABİRLERİ GERÇEKLİĞİ YANSITIYOR MU?

Sultan II. Abdülhamid hakkında süregelen tartışmalarda, "Kızıl Sultan" ve "Ulu Hakan" gibi tanımlamalar öne çıkmaktadır. Ayrıca 1942 yılında "Gök Sultan" ifadesi de kullanılmış Nihal Atsız tarafından , ancak bu terim kısa süreli bir kullanımın ardından yerini tekrar "Ulu Hakan" tanımlamasına bırakmıştır. "Kızıl Sultan" ve "Ulu Hakan" kavramlarının, tarihsel gerçeklikle doğrudan bir ilgisi olmadığını, aksine bu tanımlamaların dönemin siyasi mücadelesi bağlamında geliştirilen propaganda metinleri aracılığıyla şekillenen algılardan ibaret olduğunu düşünmekteyim. Bu tanımlamalar, Sultan II. Abdülhamid'in politikalarının ve yönetim tarzının değerlendirilmesinde, o dönemin ideolojik çatışmaları ve çıkar mücadeleleri doğrultusunda biçimlenmiş görüşleri yansıtmaktadır.

JÖN TÜRK İHTİLALİ VE TAHTAN İNDİRİLİŞİ

7 Temmuz 1908'de Resneli Niyazi Bey'in öncülüğünde başlatılan Jön Türk İhtilali, kısa bir süre sonra Enver Paşa'nın da katılımıyla ivme kazanmıştır. Bu noktada net bir şekilde ifade edilmelidir ki, 1908 Jön Türk İhtilali'ni başlatan kişi Resneli Niyazi Bey'dir. Enver Paşa, Niyazi Bey'den bir hafta sonra isyan ettiğini ilan etmiş, böylece Niyazi Bey, ihtilalin merkezinde yer almıştır. Dolayısıyla, bu ihtilalin ilk hareketini başlatan kişi olarak Resneli Niyazi Bey'in rolü tartışmasızdır. 24 Temmuz 1908'de Meşrutiyet'in yeniden ilan edilmesiyle birlikte Sultan II. Abdülhamid'in siyasi gücü ciddi ölçüde zayıflatılmış ve Sultan, Yıldız Sarayı'nda bir hükümdar olarak, ancak devlet yönetiminden büyük ölçüde çekilmiş bir konumda kalmıştır. Bu durum, 1876'da Kanun-i Esasi'nin ilanı ile başlatılan anayasal sisteme Osmanlı Devleti'nin yeniden dönüşünü sağlamıştır.

II. Meşrûtiyet'in ilanı sonrası bir grup Jön Türk'ün bulunduğu fotoğraf (1909)

Bu süreç devam ederken, 13 Nisan 1909'da 31 Mart Vakası yaşanmıştır. Bu olayda, Sultan II. Abdülhamid'e haksızlık yapıldığı düşünüyorum ve bu ayaklanmanın Abdülhamid'in düzenlediği bir karşı darbe olduğu iddia edilmiştir. Bu iddialar, Sultan II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesi sürecinde bir propaganda unsuru olarak kullanılmıştır. Ne yazık ki, bu iddialar neticesinde Sultan II. Abdülhamid tahttan indirilmiştir.

ROMA İMPARATORLUĞU KURULUŞUNDAN İMPARATORLUĞA GİDEN YOL

Doç.Dr.Oğuz Yarlığaş

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

**Roma'nın Başlangıcı:
Kent Devletinden İmparatorluğa**

Roma İmparatorluğu, uzun ömürlü bir devlet ve rejim olarak tarih boyunca çeşitli evrelerden geçmiştir. Kuruluş tarihine dair bir belirleme yapacak olursak, milattan önce 8. yüzyılın ortalarında kurulduğunu söyleyebiliriz. İlk kuruluş aşamasında, Roma aslında yedi köyün birleşiminden oluşan küçük bir kasabaydı. İmparatorluk statüsüne erişmeden önceki dönemine baktığımızda, Roma'nın bir kent devleti olarak varlık gösterdiği anlaşılmaktadır. Roma'nın kuruluş evresinde Akdeniz'de bir kent devletleri siyasi organizasyonu hakimdi ve Roma, bu dönemde bu kent devletleri arasında minik bir unsur olarak yer alıyordu.

Roma'nın kuruluş aşamasında, Akdeniz dünyasında Fenikeliler, Eski Yunanlar, Antik Mısır ve yakınoğudaki diğer kadim devletler hüküm sürmekteydi ve bu büyük güçler arasında Roma henüz fark edilmemişti. Roma'nın dünya sahnesinde öne çıkması ise çok daha sonraki süreçlerde gerçekleşmiştir.

Augustus

**İlk Roma İmparatoru
(MÖ 27 – MS 14)**

Roma'nın Yükseliş Çabaları

Stratejik Adımlar ve Gelişme

Roma'nın diğer devletlere varlığını duyurması, hakimiyetini İtalya Yarımadası'nın dışına taşırmaya başlamasıyla gerçekleşmiştir. Batıda, Kartaca adında büyük bir imparatorluk vardı. Roma, Kartacalılarla girdiği savaşlar ve elde ettiği zaferler sonrasında gücünü diğer devletlere göstermeye başlamıştır. Büyük bir devlet haline gelmek ve uluslararası arenada boy gösterebilmek için sadece kara kuvveti yeterli değildi; donanmaya da ihtiyaç vardı. Roma'nın başlangıçtaki deniz gücü birkaç filikadan ibaretti ve bunlara donanma demek mümkün değildi. Birinci Kartaca Savaşı arefesinde Roma'nın deniz kuvveti işte bu haldeydi; ancak güçlü bir kara kuvvetine sahipti ve Kartacalıların karada bu kuvvetle başa çıkması imkânsızdı. Aksine, Kartacalıların deniz kuvvetleri oldukça güçlüydü. 20-25 yıl süren Birinci Kartaca Savaşları boyunca ve sonrasında, Roma'nın mutlaka donanmasını kurması ve güçlendirmesi gerekiyordu, çünkü Sicilya bölgesine hakim olmak ve ticaret akışını kontrol etmek bu güçlerin oluşturulmasıyla mümkün olacaktı. Öyle de yaptılar.

**Birinci Pön Savaşı'nda Sicilya'daki
muharebeler**

BAŞLANGIÇ KAYNAKLARI VE UZMANLAŞMA YOLU

Günümüzde Roma tarihi üzerine Türkçe literatür oldukça zenginleşmiştir ve bu öğrencilerimiz ve dönemin meraklıları için büyük bir şanstır. On beş yıl öncesine kıyasla, Roma tarihiyle ilgili eser sayısında belirgin bir artış aşikârdır. Bunlar arasında son dönemlerde yayımlanmış önemli bir ders kitabı olarak "Romalıların Kısa Tarihi" adlı kitabı gönül rahatlığıyla önerebilirim. Çünkü editörlüğünü ben yaptım ve 10 yılı aşkın bir süredir devamlı yararlandığım bir çalışma. Bu eser, güncel bir ders kitabıdır ve dünyanın çeşitli itibarlı üniversitelerinde Roma tarihine giriş derslerinde temel eser olarak kullanılmaktadır. Ayrıca, Umberto Eco'nun editörlüğünü yaptığı "Antik Roma" adlı ansiklopedisi de önemli bir kaynaktır. Bunun yanında yine son zamanlarda basılan Thomas Martin'in Antik Roma adlı kitabı da konuya giriş için iyi bir tercih olacaktır. Bu eserler ve burada adını anmadığım, son zamanlarda yayımlanmış pek çok çalışma, kendisini bu alanda yetiştirmeyi hedefleyen gençleri bekliyor.

Eski Çağ alanında yüksek lisans ve doktora çalışmaları yapmayı düşünüyorsanız, İngilizcenin yanı sıra bir başka Batı dili daha bilmeniz önemlidir. Ayrıca bir veya birkaç kaynak dile de aşina olmanız sizden beklenecektir. Bu diller arasında Eski Yunanca ve Latince gibi klasik diller var, tabii örneğin yakın doğu üzerine çalışacaksanız ilgili dönemde burada konuşulan Süryanice, Koptça gibi dillere aşinalık kazanmanız da sizin için faydalı olacaktır. Çalışacağınız alanın dilini bilmek, hem araştırmalarınızda size büyük avantaj sağlayacaktır hem de diğer uzmanların sizi ciddiye almasını mümkün kılacaktır.

@ kadirbuyukkayakocaeli

KA

BİLHASSA TARİH

KADİR BÜYÜKKAYA SHOP KOCAELİ

Her detayında özenle işlenmiş, kaliteli kumaşlarla hazırlanmış takım elbiseler ve klasik giyim seçenekleriyle tarzınıza şıklık katın. İster iş hayatınızda profesyonelliği vurgulamak, ister özel anlarınızı unutulmaz kılmak isteyin, size en uygun seçenekler burada. Klasik giyimde mükemmelliği arayanlar için, zarafetin ve kalitenin bulunduğu bu koleksiyonla tanışma zamanı. Şimdi stilinizi yeniden keşfedin ve her ortamda fark yaratın.

"AGKA10" Kodu ile Yaptığınız Her Alışverişte
" %10 " İndirim Sizleri Bekliyor ...

PADİŞAHLARIN SIRADIŞI ÖLÜMLERİ

Prof.Dr.Alparslan Demir

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

“

**Fatih Sultan Mehmed'in
Ölümü Gizlendi Mi ?**

”

Bir padişahın ölümü, devletin istikrarı açısından son derece kritik bir öneme sahiptir. Bu tür olaylar, genellikle büyük bir kargaşa, kaos ve isyan riski taşır. Nitekim, Fatih Sultan Mehmed'in ölümünde de bu durum yaşanmıştır. Fatih Sultan Mehmed, doğuya doğru bir sefere çıktığı sırada Gebze civarında vefat etmiştir. Ölümü gizlice saraya nakledilmiş olsa da devlet yetkilileri bu haberi gizleyememiştir. Bu durum, İstanbul'da büyük bir kaosa neden olmuştur.

II. Bayezid'in İstanbul'a gelmesi 19 gün sürmüştür ve bu süre zarfında şehirde yağma olayları baş göstermiştir. Bu yağmalar ve isyanlar, II. Bayezid taraftarı olan yeniçeriler tarafından gerçekleştirilmiştir. Bunun temel nedeni, Cem Sultan ile II. Bayezid taraftarları arasında taht mücadelesinin hemen başlamasıdır.

Şehzadelerin tahta çıkmasını destekleyen gruplar, padişahın ölümünün gizlenememesi nedeniyle harekete geçmişlerdir. Neticede, İstanbul'da 19 gün boyunca çeşitli bölgelerde yağmalar gerçekleşmiş ve şehirde kaos hâkim olmuştur. Bu durum, ancak II. Bayezid'in tahta çıkmasıyla sona ermiştir.

FATİH SULTAN MEHMED'İN

CENAZESİ ÇÜRÜDÜ MÜ

?

Fatih Sultan Mehmed'in naaşının çürüdüğüne dair iddiayı ortaya atan tarihçi İsmail Hakkı Uzunçarşılı'dır. Uzunçarşılı, bu iddiayı II. Bayezid'e ithafen yazılmış bir belgede dile getirir. Söz konusu belge, Baltacılar Kethüdası Kasım tarafından padişaha sunulmuştur. Belgedeki iddia, Kasım'ın sefere çıkmadan önce padişahı rütbe ve terfi talep ettiği yönündedir. Ancak Fatih Sultan Mehmed, sefer öncesinde vefat ettiği için bu talep gerçekleşmemiştir. Kasım, bu talebini II. Bayezid'e iletmıştır. Belgede ayrıca, Fatih Sultan Mehmed'in naaşının üzerinde üç gün , üç gece boyunca mum yakılmadığı belirtilir. Bu mum yakma meselesi, sembolik bir anlam taşır. Kültürümüzde, vefat eden bir kişinin üzerine bıçak veya hançer bırakma gibi uygulamalar mevcuttur. Bu mum yakma geleneğinin de benzer bir kültürel pratiğin yansıması olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda, belgede padişahın tahnit edildiği de anlatılmaktadır. Ancak, naaşın tahnit edilmesine rağmen cesedin kokmuş olması muhtemeldir. Zira yeni padişahın, yani şehzadenin payitahta gelip tahta çıkması belirli bir süre almıştır. II. Bayezid'in tahta gelmesi 19 gün sürmüştür ve bu süre zarfında Fatih Sultan Mehmed'in naaşının çürümesi mümkün hale gelmiştir. Çünkü vefat eden bir padişah, Fatih Sultan Mehmed gibi büyük bir hükümdar olsa bile, yeni padişahın tahta çıkışı ile ilgili süreçte unutulmuş olabilir. Bu dönemde, şehzadelerin taraftarları taht mücadelesine odaklanmış ve bu hengame içinde Fatih Sultan Mehmed'in cenazesi göz ardı edilmiş olabilir.

Fatih Sultan Mehmed'in Fatih Camii haziresindeki türbesi.

II. Mehmed'in ölümü sırasında Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları, 1481.

DİRİ DİRİ GÖMÜLEN PADİŞAH I. MAHMUD

Tarihte "yalancı ölüm" olarak adlandırılan, ölümden sonra kalbin tekrar atması gibi olayların yaşandığı vakalar bulunmaktadır. Bu durum, tıbbi olarak mümkündür ve birçok doktor tarafından açıklanmıştır. Morgdan dirilen kişiler gibi örnekler tarih boyunca kaydedilmiştir. Bu tür bir olayın yaşanmış olabileceği ihtimali de göz ardı edilmemelidir. Osmanlı padişahı I. Mahmud'un vefatıyla ilgili olarak, bu tür bir durumun yaşanmış olabileceği iddiası bulunmaktadır. Anlatılanlara göre, I. Mahmud'un defininden sonra, mezarı başında Kur'an okuyan bir imam, mezarın altından sesler ve hırıltılar duyduğunu belirtmiştir. İmam, bu durumdan korkarak saraya gitmiş ve durumu padişah III. Osman'a iletmıştır. III. Osman ise imamın ortadan kaldırılmasını emretmiştir. Bu olayın gerçekten yaşanıp yaşanmadığı belirsizdir; ancak tıbbi olarak bu tür bir olayın gerçekleşme ihtimali mümkündür.

I. Mahmud'un vefatı, Cuma Selamlığı dönüşünde sarayda attan düşüp başını yere çarpması sonucu meydana gelmiştir. Olayın ardından padişahın hızlı bir şekilde defnedilmesi, "yalancı ölüm" durumunun gerçekleşmiş olabileceği ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Ancak, bu tür olaylar tarih ilminde kesin bir şekilde anlatılmamalı, rivayet olarak ele alınmalıdır. Bu tür iddialar, tarih yazımında titizlikle ve ihtiyatla değerlendirilmelidir.

John Young tarafından yapılmış
1.Mahmud'u tasvir eden tablo.

TANZİMAT FERMANI VE 19.YÜZYIL OSMANLISI

Prof.Dr.Serkan Yazıcı
Sinop Üniversitesi

18. ve 19. yüzyıllar, dünya genelinde büyük dönüşümlerin yaşandığı bir dönemi temsil etmektedir. Osmanlı Devleti'nin Tanzimat Fermanı ile amaçladığı şey, bu küresel dönüşüm sürecine ayak uydurma çabası olarak değerlendirilebilir. Bu dönüşüm, küresel ölçekte nedir diye sorulacak olursa, büyük oranda kapitalist bir çağa evrilmeye başlayan bir emperyalist dönemin ortaya çıkışı olarak nitelendirilebilir. Emperyalizm aracılığıyla bazı devletler, büyük güçler haline gelmiş; elde ettikleri maddi kazançlar ise sadece temel ihtiyaçlarını karşılamının ötesine geçerek, bu devletler için ciddi bir sermaye birikimi yaratmıştı. Bu süreç, zamanla "kapital" olarak adlandırılan büyük bir sermaye oluşumunu tetiklemiş ve bu sermaye, üniversitelerden coğrafi keşiflere, bilimsel çalışmalardan sanatsal projelere kadar farklı alanların finansmanını sağlamaya başlamıştır.

Tanzimât Fermânı'nın
asıl örneği

“

Tanzimat Fermanı Anayasa Niteliğinde mi?

”

”

Tanzimat Fermanı'nı derinlemesine incelediğimizde, bu belgenin aslında bir anayasa niteliği taşıdığını ve hukuki bir metin olarak karşımıza çıktığını fark ederiz. 19. yüzyıl, dünyada anayasaların peş peşe kabul edildiği bir dönemdir. İngilizlerin 1214-15 yıllarında kabul ettiği Magna Carta, tarihin bilinen ilk anayasalarından biri olarak değerlendirilse de, modern anlamda anayasalar 19. yüzyılda birçok Avrupa ülkesinde kabul edilmiş ve toplumsal yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Bu durum, hukuk devleti olma meselesini ön plana çıkarmıştır. Osmanlı Devleti'nde de, toplumun farklı kesimleri, bürokratlar ve kırsal yaşamın dışında kalan önemli bir kitle, bir hukuk devleti talebinde bulunmaya başlamıştır. Bu kesimler, bir padişahın ya da herhangi bir egemen gücün değil, hukukun üstün olduğu ve hukukun üzerinde hiçbir gücün bulunmadığı bir devlet düzeni istemişlerdir. Bu durum, bireylerin lehine olan bir gelişmedir ve Fransız İhtilali'nin ortaya çıkardığı önemli bir tablodur. Fransız İhtilali'nin en büyük dönüşümü, bireylere haklarını tanıyarak gerçekleştirmiştir. İhtilalin temel itici gücü de aslında budur.

“

Tanzimat Fermanı Hangi Sorunları Çözdü?

”

Tanzimat Fermanı, belirli temel meseleler etrafında şekillenen bir dizi reformu içermektedir. Bu meselelerden ilki, vergi konusudur. Vergilerin adil bir şekilde dağıtılması ve toplanması, fermanın önemli odak noktalarından biridir. Bir diğer mesele, askerlik süresi ve asker alım koşullarıyla ilgili düzenlemelerdir. Ayrıca, adalet sistemi ve vatandaşlık hakları ile ilgili eşitlik prensipleri de fermanın önemli unsurlarındandır. Ferman, bu 3-4 temel prensip etrafında şekillenmiş, ancak içeriğinde yer alan bazı hususlar, ona anayasal bir nitelik kazandırmıştır.

Tanzimat Fermanı'nın, içerdiği düzenlemeleri anlamak için hem doğrudan hem de tersinden okunması gerektiğini vurgulamak önemlidir. Tersinden okunduğunda, fermanın arka planında yatan ve reformlara ihtiyaç duyulan sorunları daha net bir şekilde görme imkânı ortaya çıkar. Örneğin, fermanın vergi ile ilgili düzenlemeleri, Osmanlı Devleti'nin vergi toplama ve tahsilatı konusunda ciddi sorunlar yaşadığını, bu sorunların hem toplama biçimi hem de miktarlarla ilgili olduğunu işaret eder. Devlet, vergi yükünün halkın ödeme gücüne uygun şekilde dağıtılmasını talep etmektedir; bu da önceki vergi politikalarının adaletsiz ve dengesiz olduğunu gösterir.

Selçuklu ve Malazgirt Uygulama ve Araştırma Merkezi

Selçuklu dönemi ve Malazgirt Savaşı'na dair en değerli kalıntılar, titiz çalışmalarla gün yüzüne çıkarılıyor. Selçuklu ve Malazgirt Uygulama ve Araştırma Merkezi , tarihin bu önemli dönemine ışık tutan arkeolojik buluntuları araştırıyor, işliyor ve kayıt altına alıyor. Uzman ekipler ile birlikte , Selçuklu mirasının derinliklerine inerek geçmişin sırlarını açığa çıkarıyor.

www.alparslan.edu.tr

@maunsemam

DOĞU KARADENİZ'E TÜRK YERLEŞİMİ

Prof.Dr.İbrahim Tellioglu

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dünya genelinde her coğrafyanın kendine özgü bazı belirgin özellikleri bulunmaktadır. Bu bağlamda, Doğu Karadeniz Bölgesi de, kendine has önemli nitelikler taşımaktadır. Bunlardan ilki, Avrupa'ya açılan kapılar olarak nitelenen Karadeniz limanlarının stratejik önemidir. Özellikle İstanbul'dan Trabzon'a açılan güzergahlar bu kapsamda değerlendirilmektedir. Ayrıca, Sivas'tan başlayarak Tokat, Amasya ve Samsun limanları üzerinden denize ulaşan yollar da dikkate değerdir.

DOĞU KARADENİZ'İN ÖNEMİ NEDİR?

Tarihsel olarak bakıldığında, Kafkasya ve Doğu Anadolu, tarih boyunca büyük güçlerin çatışma alanlarından biri olmuştur. Doğu Karadeniz Bölgesi, özellikle Romalılar ile İranlılar arasında sınır teşkil eden bir coğrafya olarak öne çıkmıştır. Çoruh Nehri vadisi, bu sınırda önemli bir yer tutmuştur; Romalılar, İranlıları bu vadide durdurmaya çalışmış, İranlılar ise Karadeniz'e ulaşma çabasındadır.

**Batum, Gürcistan'da
Çoruh Nehri**

Diğer taraftan, Yunanlılar ve Batı Anadolu toplulukları, dünyanın çeşitli bölgelerinde ticaret kolonileri kurmaya başlamış ve bu bağlamda Karadeniz de önemli bir ticaret merkezi haline gelmiştir. Böylelikle, bölge hem tarihsel hem de ekonomik açıdan stratejik bir öneme sahip olmuştur.

İBRAHİM TELLİOĞLU'NDAN GENÇ TARİHÇİLERE TAVSİYELER

Değerli arkadaşlar, bir kaynak dilini bilmek son derece önemlidir. Bir kaynağın perspektifinden dünyayı değerlendirmek, size farklı bakış açıları kazandırır. Örneğin, Farsça, Doğu kültürünün önde gelen dillerinden biridir. Bu dili öğrenmek, dünyaya Farsça kaynakların gözünden bakmanızı sağlar. Bir diğer örnek ise Latince'dir; bu dili bilmek, dünyadaki pek çok tarihi olayı ve belgeleri daha derinlemesine anlamanızı sağlar. Özellikle 15. ve 16. yüzyıllardan sonra, dünya hakkında kabul edilen pek çok gerçeği anlamak için bir kaynak diline hakim olmak elzemdir. Temel düzeyde dahi olsa, bir kaynak dili öğrenmek büyük faydalar sağlayacaktır.

TAHT VE TRAJEDİ: FATİH KANUNNÂMESİ VE KARDEŞ KATLI

Agâh Gürtürk

Ke Yazarı

Kanunname-i Âl-i Osman incelendiğinde, bu kanunnamenin  ana bölümden oluştuğu görülmektedir. İlk bölüm, merkez ve tarada görev yapan devlet ileri gelenlerinin protokoldeki yerlerini, padişaha kimlerin arzda bulunabileceğini ve kadıların derecelerini belirlemektedir. İkinci bölüm, devlet ve saltanat ilerinin düzenlenmesine ilişkin olup, Divan ve Has Oda teşkilatının bayramlama ve diğer törenlerdeki pozisyonlarını kapsar. nc bölüm ise, suçlar ve bunların karşılıklarına, yani işlenen suçlar karşısında uygulanacak cezalara odaklanmaktadır. Kanunnamenin en belirgin özelliği, sade bir üslupla kaleme alınmış olmasıdır ve bu metnin bizzat Fatih Sultan Mehmet tarafından yazıldıırıldığı kabul edilmektedir

“Ve her kimseye evlâtlarımdan saltanat müyesser ola, Nizâm-ı Âlem için karındaların katl eylemek münasiptir. Ekser lema dahi tecviz etmiştir. Anunla âmil olalar.”

Fatih kanunnamesinde Nizâm-ı Âlem için kardeş katli meselesi ile ilgili madde;

DOĞRU YASA MI?

KANLI YASA MI?

Kanunname-i Âl-i Osman'ın en dikkate değer ve üzerinde en fazla durulan noktası şüphesiz kardeş katlidir. Tarihte kardeşini öldüren padişahlar bulunmasına rağmen, bu uygulamayı bir kanunname ile resmileştiren ilk padişah Fatih Sultan Mehmet'tir. Fatih Sultan Mehmet'in bu kanunnamenin yürürlüğe koymasının temel amacı, taht kavgalarını önlemek ve saltanatın kime tahsis edileceğini hızlı ve kesin bir şekilde belirlemektir. Kardeş katli uygulaması olmadan, bir padişah öldüğünde geriye kalan birçok çocuğunun ve bu çocukların taraftarlarının arasında çıkacak çatışmalar, devletin istikrarını ciddi şekilde tehdit edebilirdi. Bu nedenle, devletin içindeki kargaşayı ortadan kaldırarak, devletin sürekliliğini sağlamak hedeflenmiştir. Bu uygulama bazı kişiler tarafından eleştirilmiş olsa da dönemin şartları ve konjonktürü göz önüne alındığında bu yöntem, dönemin pratik ihtiyaçlarını karşılamıştır.

Kardeş katli gibi olaylar, tarihsel empati gerektiren ve sadece dönemin koşulları içinde anlaşılabilir konulardır. Bu bağlamda, Fatih Sultan Mehmet'in bu düzenlemesi, o dönemde yaşanan taht ve saltanat kavgalarını sonlandırma amacı güden bir tedbir olarak değerlendirilebilir. Günümüz koşullarında trajik olarak görülebilen bu uygulama, dönemin siyasi ve toplumsal dinamikleri çerçevesinde anlaşılmalıdır. Bu kanun hem devletin başsız kalmasını engellemiş hem de baş belirleme sürecinde daha pratik bir yöntem sunmuştur.

Kanunî Sultan Süleyman'ın oğlu Şehzade Mustafa'nın idamdan sonra naaşının çadırının önünde teşhiri (Hünernâme)

KANUNNAME-İ ÂL-İ OSMAN'IN ÖNEMİ VE SONUÇLARI

Kanunname-i Âl-i Osman'ın önemini artıran özelliklerden biri, yüzyıllar boyunca uygulanmış olmasıdır. Bu kanunname, Osmanlı Devleti'nin hukuk devleti olma yolunda önemli bir aşama teşkil etmiştir ve devlet teşkilatıyla ilgili ilk kapsamlı eserlerden biridir. I. Ahmet dönemine, yani Ekber ve Erşed sistemi uygulamasına kadar, kardeş katli uygulaması zaman zaman sürdürülmüştür. Ancak, I. Ahmet'ten itibaren, kardeşler öldürülmek yerine "Kafes usulü" olarak bilinen yöntemle, padişah dışındaki hanedan üyelerinin izolasyon altında yaşaması sağlanmıştır. Kafes usulü de tarihçiler tarafından tartışılmıştır, ancak bu tartışmaların anlaşılabilmesi için dönemin şartlarına ve perspektifine bakılması gerekmektedir. Fatih Sultan Mehmet'in Kanunname-i Âl-i Osman ile hedeflediği, saltanatın sürekliliğini ve yönetim birliğini sağlamaktır. Kanunname, yüzyıllar boyunca devlet teşkilatıyla ilgili en önemli bilgiler sunmuş ve bu yönüyle tarihsel önemini korumuştur.

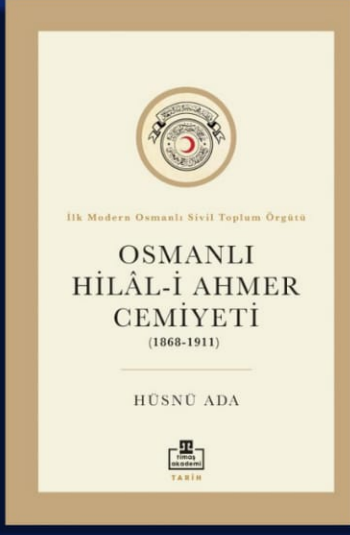

**Topkapı
Sarayı'ndaki Çifte
Kasırlar veya
Veliahd Dairesi
olarak bilinen yapı
şehzadeler için
kafes olarak
kullanılmıştır**

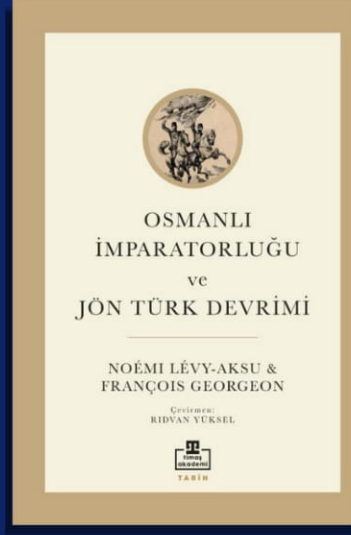
TİMAŞ AKADEMİ

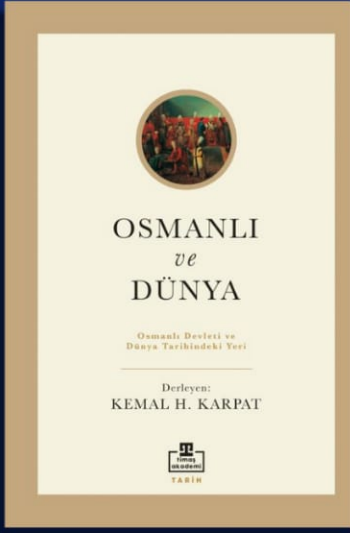
FARKIYLA

Kitapta ATASE Arşivi, Uluslararası Kızılhaç Komitesi Arşivi, Başbakanlık Osmanlı Arşivi gibi arşivler başta olmak üzere birçok birincil kaynaktan elde edilen incelikli veriler titiz bir çalışma ile ortaya konmuştur.

1908'in hemen sonrasındaki uzlaşmalar, başarı ve başarısızlıklara odaklanan ve yeni birincil kaynaklara dayanan bu kitap son dönem Osmanlı ve modern Türkiye tarihine bakışımıza esaslı bir katkı yapıyor.

Bu kitabın yayına hazırlanmasında emeği geçen ve yurtdışında Osmanlı tarihi çalışmaları ile sağladığı katkılar aşikâr olan Kemal Karpaz olmak üzere, Halil İncalcık, Stanford J. Shaw, Arnold Toynbee, William McNeil, Albert Hourani, Charles Issawi'nin kalemiyle Osmanlı tarihi ve dünya ile ilişkilerine dışarıdan bir bakış...

Osmanlı Devleti'nin son 10 yılını şekillendiren II. Meşrutiyet döneminde Ortadoğu'da yaşanan gelişmeleri ayrıntılarıyla ele alan bir eser. Bağdat özeline odaklanarak literatürdeki bir boşluğu dolduruyor. Yerli ve yabancı kaynakları başarıyla dolduruyor.

VATAN KORUYAN

ZAFER:

MİRYOKEFALON ZAFERİ

Prof.Dr.Tülay Metin

Pamukkale Üniversitesi

Miryokefalon Savaşı, Türkiye Selçuklu Devleti ile Bizans arasında yapılan önemli bir savaştır. Sultan II. Kılıç Arslan'ın gittikçe gücünü artırması ve ülke sınırlarını hızla genişletmesi Bizans imparatoru Manuel'i rahatsız ediyordu. Bizans sınırlarında, Türk akınları ve nüfusu yoğun bir şekilde artmıştı. Buna rağmen görünürde Selçuklular ile Bizans arasındaki ilişkiler oldukça iyiydi. Selçuklu sultanı bu durumu devam ettirmek istese de Bizans imparatorunun niyeti ve amacı Türkleri durdurmak hatta Anadoludaki Türk varlığına son vermektir.

II. Kılıçarslan devrinde
Türkiye Selçuklu Devleti'nin
sınırları

Bunun üzerine bütün imkânlarını toplayan ve büyük bir ordu hazırlayan imparator bizzat harekete geçti. 17 Eylül 1176 tarihinde Selçuklular ve Bizans arasında meydana gelen Miryokefalon Savaşında Bizans ağır bir yenilgi aldı. Selçuklular Bizans'a karşı Malazgirt'ten sonra ikinci büyük ve önemli zafer kazandılar.

BİZANS'IN UMUTLARI TÜKENDİ

Miryokefalon Savaşında Bizans'ın mağlup edilmesi ile elde edilen zafer neticesinde Anadolu'nun kalıcı olarak Türk vatanı olduğu kesinleşti. Bu galibiyet Türk tarihinde askerî ve siyasî bakımdan önemli bir dönüm noktası teşkil etmektedir. Miryokefalon Savaşı, Bizans'ın Türkleri Anadoludan çıkarmak düşüncesiyle giriştiği son teşebbüsü oldu. Miryokefalon'da mağlup olan Bizans'ın savaştan sonra, Anadolu'yu Türklerden geri alma ümitleri kırıldı, üstünlüğü ve mücadeleleri sona erdi. Türkler ilerleme ve taarruzda bulunarak yeni fetihler elde ettiler.

Selçuklular, Anadolu'daki iktidarını sağlamlaştırırken, Bizans'ın itibarı ağır bir şekilde sarsıldı. Batıda da maruz kaldığı darbelerle zor bir süreçten geçen Bizans, bu tarihten sonra, Anadolu'daki komşusu Türkiye Selçuklu Devleti'ne saldırı siyasetini sürdüremedi. II. Kılıç Arslan'ın babası Sultan I. Mesud zamanından itibaren, Anadolu'dan Türkiye olarak bahseden Batı dünyası gibi Bizans da Anadolu'nun Türkiye olduğunu kabul etmek zorunda kaldı.

**II. Kılıç Arslan'ın
dönemine ait
madeni para**

ANADOLU'NUN DAİMÎ SAHİBİ TÜRKLER

Böylece Anadolu'nun Türkiye olduğu gerçeği tescillendi. Türkler için büyük bir zafer olan Miryokefalon aynı zamanda dünya tarihi için de önemli bir yere sahiptir. Zaferden sonra Türk akınları ve ilerlemeleri özellikle Batı Anadolu kıyılarına doğru hızla devam etti. Miryokefalon Savaşı, Bizans tarihinde de önemli bir dönüm noktasıydı.

Malazgirt'te aldığı büyük darbeden sonra ümidini kaybetmeyen Bizans'ın gayretleri devam ediyordu. Ancak Miryokefalon onlar için gerçek ve tam bir felaket oldu. Bundan böyle Bizans, Türk ilerlemesine karşı koyamadı ve savunmaya çekildi. Miryokefalon zaferinden sonra Anadolu'nun kesinlikle Türk yurdu olduğu gerçeği onaylandı.

**Sultan II. Kılıçarslan
Türbesi**

KARASU'DA ÂYANLAR DÖNEMİ (1770-1850)

Oğuzhan Kır

Araştırmacı / Yazar

Osmanlı Devleti'nde divan, kaza ve sancaklarda devletle halk arasındaki ilişkileri düzenleyen kişilere âyan denirdi. Taşrada mütesellim, mutasarrıf, vali ve voyvodalar merkezden tayin edilirken sancak ve kazalarda halk arasından seçilen âyanlar bulunurdu. Ayanlar genelde yaşadığı bölgenin seçkin, saygın, itibarlı, zengin ve sözü geçen kişileri idi.

Karasu Ayanı Silahşor Hacı Abdi Bey'in ayak şahidesi üzerindeki motifleri incelerken, Oğuzhan Kır, 2018.

Taşrada vali ve kadıların muhatap olduğu yetkili kişiler olan âyanlar; toplumun çeşitli ihtiyaçlarını gidermek, bazı vergileri tahsil etmek, bilirkişilik yapmak, devletin istek ve uygulamalarını yerine getirmek gibi işleri yürütürlerdi.

Osmanlı Devleti'nin klasik döneminde âyanların nüfuzu, yaşadığı bölgenin sınırları dışına taşmazdı. Fakat 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Celali, suhte ve levent isyanları yüzünden boşa kalan tımarlara âyanlar hâkim olmaya başladı. Zaman içinde iltizama katılarak mütesellimlik yoluyla halktan vergi toplama yoluna gittiler. Çiftçiler zamanla âyanlara borçlandı ve onlara bağımlı hale geldi.

1770-1850 yıllarında
Karasu'da hüküm süren
Silahşor Hacı Abdi Bey
ve ailesine ait şahideler,
Karasu Merkez
Kabristanlığı.

Özellikle 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren büyük arazilere sahip olan âyanlar, öylesine güçlendiler ki kendi ordularını bile kurdular. Yüksek vergiler yüzünden köylü toprağını terk etmek zorunda kalırken, işlenmeyen arazilerin ekonomiye verdiği zarar giderek katlanıyordu. Devlet, savaş zamanı âyanları ordularıyla birlikte savaşa çağırıyordu. Âyanların siyasi nüfuzu ülkenin her yerinde hissedilir seviyeye ulaşmıştı.

19. yüzyılın başlarında tüm Osmanlı coğrafyasında olduğu gibi Kocaeli sancağı da güçlü âyanların otoritesi altına girmişti. Ada Bazarı'nda Kara Osman Ağa, Geyve'de Silahşor Ebubekir Ağa, Akhisar-ı Geyve'de (Pamukova) Balaban Mehmet Ağa, Söğütlü'de Tüfenkçibaşı Köseoğlu Mehmet ve Karasu'da Silahşor Hacı Abdi Bey gibi âyanlar hüküm sürüyordu. Bölgenin en güçlü ayanlarından Silahşor Hacı Abdi Bey'in icraatlarını kısaca inceleyelim:

19. yüzyılın başlarında Sakarya Nehri ile Melen Irmağı'nın denize döküldüğü sahil bölgesinde konumlanan Karasu kazasının bilinen ilk âyanı Hacı Hasanoğlu İsmail Ağa'dır. Hakkında, şâki mi yoksa hayırsever bir mi olduğuna dair bazı şüpheler bulunmaktadır.

1772 yılında Sultan III. Mustafa'nın Kırım Hanı Kaplan Giray'ı azletmesi ve Mehmet Giray'ı, Han ilan etmesinden sonra onu tebrik etmek için gönderdiği mücevher ve değerli eşyaları taşıyan sefinenin Karasu cânibinde batmasıyla eşyaları su altından çıkararak el koyan Hacı Hasanoğlu İsmail, olay sonrasında yargılanmış ve suçlu bulunarak Boğazkesen Kalesi'ne hapsedilmiştir. Halktan usulsüz vergi toplamak, zor kullanmak gibi çeşitli suçları da bulunmaktadır.

Hacı Hasanoğlu İsmail Ağa'nın idam edilmesinden sonra kardeşi Hacı Hasanoğlu Abdi Bey Karasu Ayanı olmuştur. Aslen Nefs-i Karasulu (Küçük Karasu) olan Hacı Abdi Bey, genç yaşta Padişahın hususi muhafız alayı olan Silahşorân-ı Hassa'ya alındı. Bir çok savaşa katılarak başarılar elde etti. Sakarya Nehri'ndeki kereste ve odun ticaretini daha iyi idare edebilmek için Karasu kazasının merkezini Nefs-i Karasu'dan İncirli'ye taşıdı. 1795 tarihinde Karasu Merkez Camii bitişiğinde bulunan ve kendi adını taşıyan Hacı Abdullah Bey Mescidi'ni inşa ettirerek Hacı Abdullah Bey Vakfı'nı kurdu. Günümüzde bu caminin kapısında bulunan kitabede mescidin banisi Hacı Abdullah (Abdi) Bey ibaresi yazılıdır.

Karasu'nun gelmiş geçmiş en meşhur idarecisi Silahşor Hacı Abdi Bey, Sultan III. Selim ve Sultan II. Mahmut'un yakın adamlarından biri olan, silah kullanmakta usta, maharetli bir yeniçeriydi. Karasu'dan yapılan odun ve kereste sevkiyatını uzun yıllar başarıyla yönetti. 1806-1812 Osmanlı Rus Savaşı devam ettiği sırada 1811 yılında 4 adet Moskof (Rus) gemisinin Sakarya Nehri Ağzına gelerek kereste yüklü kadırgaları top atışına tutması ve iskeleleri ateşe vermesi sonucu Sultan II. Mahmut'a arz yazarak durumdan haberdar etti. 1812 yılında Akçeşehir'de (Akçakoca) vefat etti. Naaşı, Akçakoca Topuzlu Mezarlığı'nda bulunmaktadır.

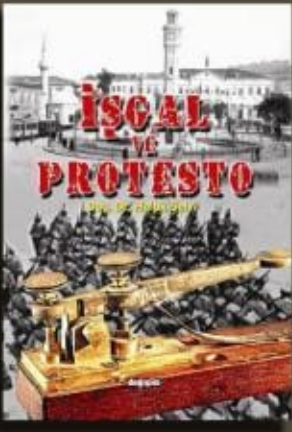
Karasu Ayanı Silahşor Hacı Abdi Bey'in arma ve motifleriyle örneğine az rastlanan ayak şahidesi,
(Karasu Merkez Mezarlığı)

Silahşor Hacı Abdi Bey'den sonra yeğeni Hacı Hasanoğlu İsmail Ağa'nın oğlu Silahşor Hacı Abdi Bey âyan oldu. O da yeniçeri ocağından idi. Karasu'da 2. Hacı Abdi Bey dönemi yaşanırken, Sakarya Ağzı'ndaki kereste ticareti yüzünden Şeyhler (Kaynarca) Âyanı Müderris-zâde Mustafa Bey ile aralarında anlaşmazlıklar yaşandı. 1813 yılında vefat eden 2. Abdi Bey, amcasının İncirli'de yaptırdığı caminin haziresine defnedildi. Silahşor ibaresi geçen şâhidesi daha sonra Karasu Merkez Mezarlığı'na taşındı.

Hacı Hasanoğlu İsmailoğlu Hacı Abdi Bey'den sonra yerine oğlu Mustafa Bey âyan oldu. 1816 yılında 45-50 silahlı adamıyla birlikte Darıçayırı'nı bastı. Köylülerle, odun ve kerestelerin zamanında hazır edilmediği ve fiyatı konusunda anlaşmazlık yaşadı. Yaşanan tartışmada silahlar ateşlendi birkaç köylü öldürüldü ve bazıları da dövülerek hapsedildi. Darıçayırı ve diğer 4 köyün önde gelen eşrafı Mustafa Bey'in âyanlığını kabul etmediklerini, Nefs-i Karasu'da yaşayan İmamoğlu'nun âyan olmasını istediler. Bursa Eyalet Mahkemesi'nde görülen davada Mustafa Bey haklı bulundu ve yeniden hilat giydirilerek Karasu Âyanı yapıldı. Mustafa Bey 1818 yılında Karasu'da suikast sonucu öldürüldü. Mustafa Bey'den sonra 1826 yılına kadar kardeşi Halit Bey âyan oldu. Ondan sonra da diğer kardeşi İsmail Bey, 1850 yılına kadar Karasu Âyanı olarak görev yaptı.

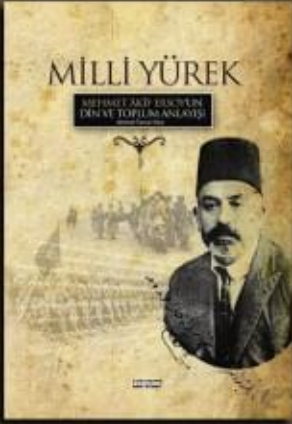
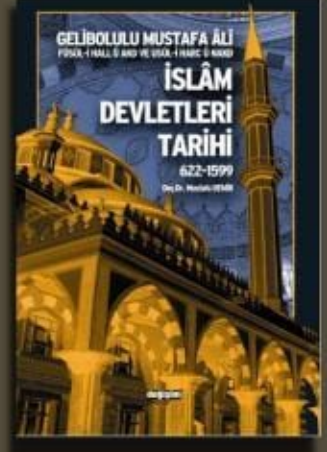
Hacı Hasanoğlu İsmail ve Abdi Beylerin ailesi 1770'lerden 1850'ye kadar Karasu kazasında tek yetkili kişiler olmuşlardır. Nüfuzları Sakarya'nın kuzeyinden Akçakoca'ya kadar uzanmıştır.

Günümüzde Hacı Abdi Bey ailesine ait bütün mezar taşları, Karasu Merkez Kabristanlığı ve Karasu Köyü Kabristanlığında bulunmaktadır. Sadece Hacı Hasanoğlu Abi Bey'in şâhidesi Akçakoca'dadır. Hacı Abdi Bey'in nesli günümüzde "Ayan" soyadı ile Karasu Köyü'nde yaşamlarını sürdürmektedir.

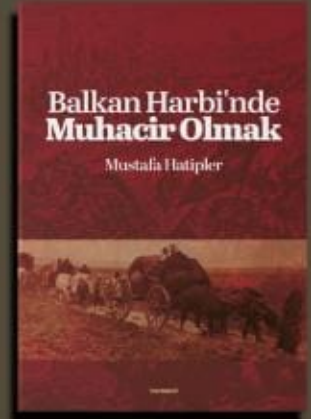
İzmir'in işgali ile ilgili yayınladığımız telgraflar, işgalin Türk Milleti üzerindeki etkisini ve tepkisini açıkça göstermektedir. Telgraflar aynı olay karşısında aynı tepki veren bir ruhu da yansıtmaktadır ki, bu ruh millet olma özelliklerinin başında gelmektedir. Sosyolojik olarak, mitinglerin düzenlenmesi ve telgrafların yoğun bir şekilde İstanbul'a gönderilmesi, 1919 yılı Anadolu'sunun toplumsal ve psikolojik yapısını da açıkça ortaya koymaktadır.

Osmanlı tarihlerinin günümüze kadar üzerinde pek durulmayan yönü, Osmanlı Devleti'nden önceki İslam ve Türk Tarihi sürecine ait verdikleri bilgilerdir. Mustafa Ali gibi Osmanlı tarihçileri, eserlerinde Osmanlı tarihi ile ilgili bilgiler yanında İslam tarihi ile ilgili de bilgiler vermişlerdir.

Mehmet Akif Ersoy, kalbi milleti için atan bir "Milli Yürek"tir. Onun birbirini tamamlayan iki aşkı vardır: Din ve milleti! O İslamiyet'i sevdikçe milletine yönelmiş; milletin değerini öğrendikçe de dinine bağlanmıştır.

Göç, her ne şartlarda yapılmış olursa olsun, bir yerinde ya da bir yerlerinde acıyı saklar. Bu durum, en meşakkatli göçler için de en müreffeh göçler için de geçerlidir. Çünkü göç, ardında bırakılanbütün geçmişi, dipdiri ve taptaze olarak elinde tutar. Dolayısıyla, her göç, birikmiş bir özlemdir. Her göç, geçmişi, her gün, her an defalarca tekrar tekrar yaşamaktır.

CİĞERDELEN'DE BİR SIRAT KÖPRÜSÜ: KÖPRÜLÜLERİN CİĞERDELEN MUHAREBELERİ

Prof.Dr.Kahraman Şakul

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Uyvar Kuşatması (1663) ve Viyana Kuşatması (1683) ile anılan meşhur Köprülü seferleri esnasında gözden kaçan üç büyük çarpışma vardı. İlki Fazıl Ahmed'in parlak kariyerini başlatırken diğer ikisi Kara Mustafa'nın idamına giden yolu açtı. Hikaye Tuna'nın öte yakasında, Estergon'un karşısında bulunan Ciğerdelen (Párkány) Palankası civarında geçer. 1663 senesinde Uyvar'ın kuşatılmasına karar verilince ordu Budin'den Estergon'a ilerlemişti. Estergon, Tuna ve Hron nehirlerinin kesiştiği noktada stratejik bir konumdaydı. Karşı yakadaki Ciğerdelen'den Uyvar'a günler içerisinde yürümek mümkündü.

Geçiş için iki nehrin birleştiği yere tüm orduyu, topları ve ordu ağırlığını taşıyabilecek güçte bir tombaz (seyyar/duba) köprü yapılmasına karar verildi. Düşman köprü inşasını engellemesin diye Tuna'nın öte yakasına öncü birlikler geçirildi. Niğbolu Sancakbeyi Kadızade İbrahim'in (Fazıl Ahmed'in rakibiydi) kuvvetleri 6/7 Ağustos gecesini öncülerin bir saat ilerisinde karakola çıkarıldılar. Evliya Çelebi de onlarlandı. Uyvar garnizonu köprüyü haber alınca bir baskınla köprü inşasını engellemeye karar verdiler. Fakat, Uyvar kumandanı ve imparatorun ikinci vekili Ádám Forgats yanlış istihbarat edinmişti. 5-6 Ağustos'ta köprü'nün taşan sularla yıkıldığını ve Ciğerdelen tarafındaki öncü kuvvetin de zayıf olduğunu sanıyordu.

CİĞERDELEN MUHAREBESİ, JULIUSZ KOSSAK

Sabaha karşı başlayan baskın başta Kadızade İbrahim olmak üzere tüm öncülerini çok zorladı. Öğlene doğru Osmanlılar Tuna kıyısına dökülmüşlerdi bile. O anda köprü'nün tamamlanmasıyla Estergon'dan geçirilen imdat kuvvetleri sayesinde Osmanlılar parlak bir zafer kazandılar. Evliya'ya göre bu gaza Mohaç (1526) ve Eğri (1596) gazalarından bile muazzamdı ve "cümleden şirin" idi. Nemçe kaynaklarına göre tüm ordu ağırlığı, 5 sahra topu ve 8 havan Osmanlıların eline geçmiş, 1200 asker esir düşmüş ve 2000'den fazla asker ölmüştü.

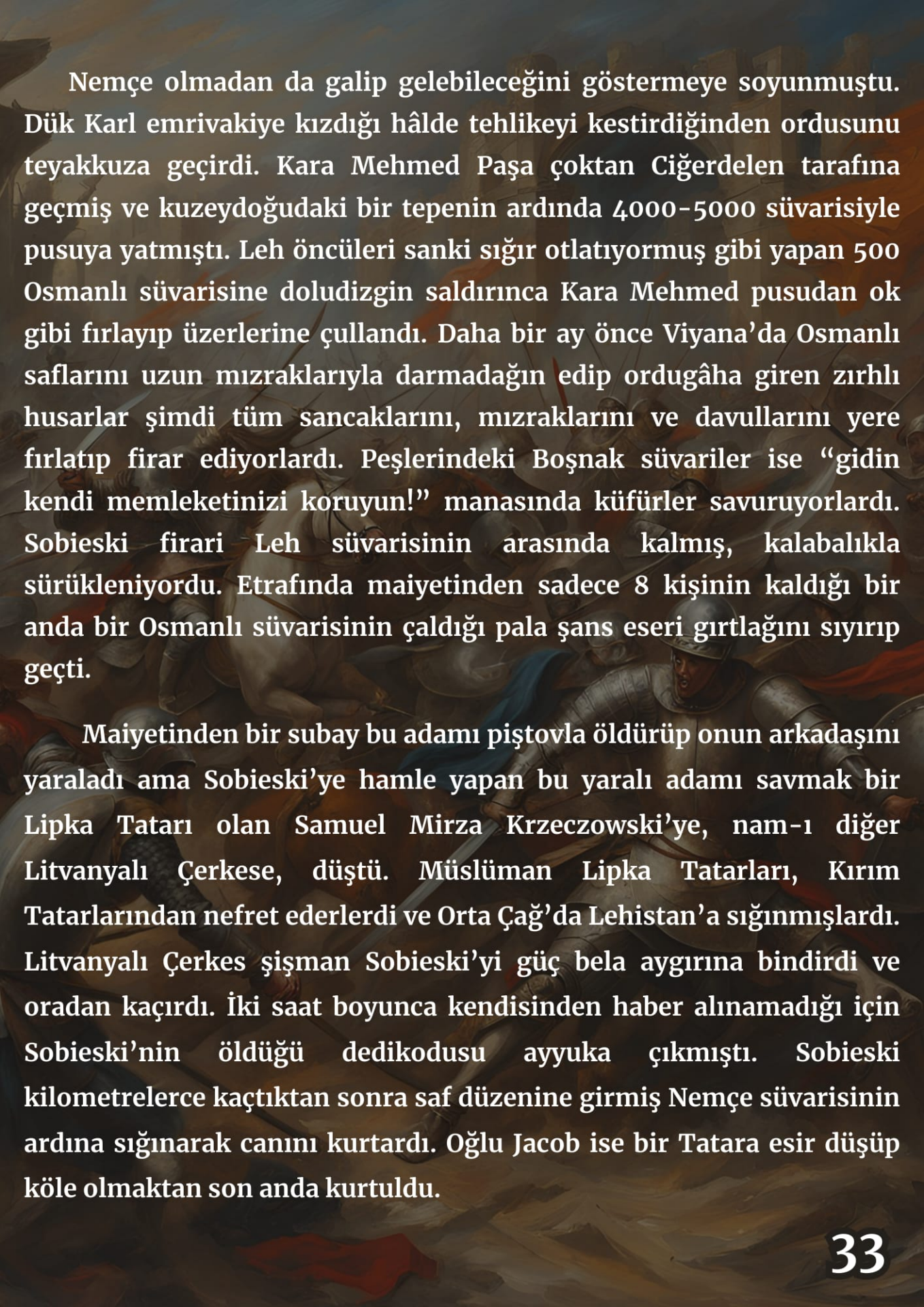
Uyvar garnizonu daha kuşatma başlamadan çok asker kaybedince kuşatmada direnci bir hayli zayıflayacak ve tombaz köprü Fazıl Ahmed'in zaferlerle dolu kariyerini başlatacaktı. İkinci ve üçüncü Ciğerdelen çarpışmaları ilkinden 20 yıl 2 ay sonra cereyan etti. 12 Eylül 1683'te Osmanlıları Viyana önlerinde ağır hezimete uğratan imdat ordusu kış seferine karar vermişti. Hazır Osmanlılar bozgun halde kaçarken Ciğerdelen'deki ve Peşte'deki tombaz köprüleri ele geçirip Budin üzerinden verimli aşağı Macar diyarlarına sarkmak istiyorlardı. Budin'inn aşağısında Tuna'nın denetimini bir ele geçirsele sonrasında ver elini Belgrad... Kara Mustafa, Estergon ve civarının savunmasını Kara Mehmed Paşa'ya bırakıp kendisi Belgrad'ın yolunu tutmuştu.

Sobieski ve Nemçe generali Luthrenburg (Lorraine) Dükü Karl Kara Mehmed'in 6 Ekim'de Estergon'a varıp zikrettiğimiz tombaz köprüden Ciğerdelen'e geçtiklerini öğrenince anlaşmazlığa düştüler. Sobieski Osmanlıların muharebeden kaçıp Ciğerdelen Palankası'na sığınacaklarını sandığından iş uzamasın diye derhâl saldırmaktan yanaydı. Dük Karl ise temkinli davranma istiyordu. 7 Ekim sabahı Sobieski kimseye haber vermeden harekete geçti. Belli ki 12 Eylül'de olduğu gibi yine zaferi Nemçelilerden çalıp ganimete konma sevdasında idi.

SOBIESKİ'NİN JAN MATEJKO

TARAFINDAN YAPILMIŞ TABLOSU

Nemçe olmadan da galip gelebileceğini göstermeye soyunmuştu. Dük Karl emrivakiye kızdığı hâlde tehlikeyi kestirdiğinden ordusunu teyakkuza geçirdi. Kara Mehmed Paşa çoktan Ciğerdelen tarafına geçmiş ve kuzeydoğudaki bir tepenin ardında 4000-5000 süvarisiyle pusuya yatmıştı. Leh öncüleri sanki sığır otlatıyormuş gibi yapan 500 Osmanlı süvarisine doludizgin saldırınca Kara Mehmed pusudan ok gibi fırlayıp üzerlerine çullandı. Daha bir ay önce Viyana'da Osmanlı saflarını uzun mızraklarıyla darmadağın edip ordugâha giren zırhlı husarlar şimdi tüm sancaklarını, mızraklarını ve davullarını yere fırlatıp firar ediyorlardı. Peşlerindeki Boşnak süvariler ise “gidin kendi memleketinizi koruyun!” manasında küfürler savuruyorlardı. Sobieski firari Leh süvarisinin arasında kalmış, kalabalıkla sürükleniyordu. Etrafında maiyetinden sadece 8 kişinin kaldığı bir anda bir Osmanlı süvarisinin çaldığı pala şans eseri gırtlakını sıyrıp geçti.

Maiyetinden bir subay bu adamı piştovla öldürüp onun arkadaşını yaraladı ama Sobieski'ye hamle yapan bu yaralı adamı savmak bir Lipka Tatarı olan Samuel Mirza Krzeczowski'ye, nam-ı diğer Litvanyalı Çerkese, düştü. Müslüman Lipka Tatarları, Kırım Tatarlarından nefret ederlerdi ve Orta Çağ'da Lehistan'a sığınmışlardı. Litvanyalı Çerkes şişman Sobieski'yi güç bela aygırına bindirdi ve oradan kaçırıldı. İki saat boyunca kendisinden haber alınamadığı için Sobieski'nin öldüğü dedikodusu ayyuka çıkmıştı. Sobieski kilometrelerce kaçtıktan sonra saf düzenine girmiş Nemçe süvarisinin ardına sığınarak canını kurtardı. Oğlu Jacob ise bir Tatara esir düşüp köle olmaktan son anda kurtuldu.

Kara Mustafa haberlere çok sevinip derhal Estergon'a yeni takviyeler gönderdi. Estergon'daki paşalar isabetli bir görüşle Ciğerdelen Palankası'nı yakıp Estergon'a çekilmek ve köprüyü imha edip düşmanı nehirden geçirtmemek gerektiğini savunmuşlardı. Zaten Sobieski bu tarz bir yıpratma taktiğine maruz kalmamak için baskın vermek istemişti. Kara Mehmed Paşa ise hasmının tam güce eriştiğinin farkında olmadığı gibi iki gün önce kazandığı zaferden dolayı gurura kapıldığından sadrazamın kesin emri olduğu bahanesiyle muharebe fikrinde diretti ve tıpkı hamisi Kara Mustafa'nın Viyana Kuşatması'nda yaptığı gibi meşverete uymayıp tüm orduyla Ciğerdelen yakasına geçti.

**CİĞERDELEN
(SOL TARAF) VE
ESTERGON'UN 1664
YILINDA YAPILAN BİR
ÇİZİMİ**

Müttefikler ise Osmanlı ordusunun aslında küçük ve süvari ağırlıklı bir kuvvet olduğunu anlamışlardı. 9 Ekim'de Ciğerdelen'de yenilginin rövanşını almaya hazırdılar. Osmanlı kuvvetleri 12.000-16.000 civarında olup neredeyse yarısı 6-8 Ekim arasında varan takviyelerden oluşuyordu. Karşılarında ise 16.000-17.000 Nemçe askeri ile 10.000-12.000 Leh askeri vardı. Çarpışma Osmanlıların umutsuz süvari saldırıları ile başladı ve birkaç saat içerisinde bir bozgunla sonuçlandı. Osmanlıların ardında Hron'un sazlık kıyısı vardı. Buraya doğru kaçanlar bataкта boğuldular.

Tuna tarafında ise pek de sağlam olmayan tombaz köprü tek kaçış noktasıydı. Tuna'nın derin olup hızlı aktığı bir noktadaydı. Uzun köprünün orta kısmı duba kayıklarından oluştuğu için seyyardı. Her iki ucu ise kazıklar üzerine inşa edilerek sabitlenmişti. Kaçan askerlerin köprübaşına yığılmasıyla köprü izdiham yüzünden çöktü. Kıyıya yığılan Osmanlılar her yandan top ve tüfek ateşiyle tam bir buçuk saat boyunca kıyıya uğradılar. Köprünün kırık kısmı üst üste yığılan cesetler ile âdeta yamandı. 9000 civarında ölü, 1200 esir vardı. Dört bin at ve 20 top ganimet oldu. Kara Mehmed Paşa ile ancak 700 ila 2000 arasında adam köprüden Estergon'a can atabildi. Sağ kanat ise Ciğerdelen Palankası'na kaçışmıştı. Palanka vire ile teslim olduğu halde içindekilerle beraber yakıldılar.

**1683'TE ESTERGON
VE CİĞERDELEN
KALELERİNİ
GÖSTEREN BİR
TABLO**

Karşı yakadan izleyen Estergon ahalisi dehşete düşmüştü. Müttefikler 20-21 Ekim'de hiçbir engellemeyle karşılaşmadan karşıya geçtiler ve ertesi gün kaleyi kuşattılar. Estergon ahalisi Kara Mustafa'nın kesin emirlerine rağmen isyan çıkarıp kaleyi müttefiklere teslim etti (27 Ekim). Böylece Kış Seferi kapandı.

Ösek'te haberi alan Kara Mustafa Paşa çılgına döndü. Suçu olmayan Estergon paşalarını katletti. Viyana macerasını IV. Mehmed affetmişti ama Kanuni'nin fethettiğı Estergon'un kaybı kabul edilemezdi. Osmanlı-Nemçe sınırı temmuz başında Viyana'nın 120 km uzağındaki Yanıkkale'ye varmışken Viyana önündeki bozgundan sonra 45-50 gün içinde takriben 230 kilometrelik bir gerileyişle Budin'in 50 km ötesine (Estergon) dayanmıştı.

**KÖPRÜLÜZÂDE FÂZİL AHMED
PAŞA'NIN TEMSİLİ BİR RESMİ**

**Nihayet IV. Mehmed
Kara Mustafa'yı
Estergon'u
kaybettiğı için bir 25
Aralık'ta katletti.
Fazıl Ahmed Paşa'ya
zaferin yolunu açan
tombaz köprü Kara
Mustafa'nın sırat
köprüsü olmuştu.**

KAHRAMAN ŞAKUL'UN KALEMİNDEN

Kalemiyle askerin çadırına giren Şakul, ordunun insan tarafına dikkat çekiyor. Bu çalışmada; tarih, sadece kronolojik tekrarlardan ibaret değil. Sayfaları çevirdikçe karargâhın gerilimine, ordunun psikolojisine, bazı dini beklentilere yakından tanıklık edeceksiniz.

Bu kitapta Uyvar Kuşatması'nı tüm yönleriyle bulacaksınız. Kuşatmanın derli toplu hikâyesini okurken bol görseller, orijinal illüstrasyonlar, haritalar ve planlar ile kuşatma gözünüzde canlanacak.

1683 II. Viyana Kuşatması'nın yol açtığı manevî çöküntü Kamanice gibi zaferlerin unutulmasına sebep oldu. Kahraman Şakul, Kamanice Kuşatması 1672 adlı bu çalışmasıyla hem o devrin dillere destan Osmanlı kale cenkçiliğini bize hatırlatıyor.

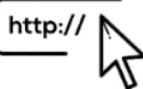
Elinizdeki çalışma, muharebe odaklı eski askerî tarihçilik ile multidisipliner yeni askerî tarihçiliğin bir arada olduğu, sivillerin mağduriyetine yer verildiği bir tarih anlatısı.

@timastarih

@timastarih

<http://www.timas.com.tr>

17. YÜZYILDA RODOSCUK YAHUDİ CEMAATI: SOSYAL VE EKONOMİK YAŞAM

Arş. Gör. Mehmet Kerim
Sakarya Üniversitesi

Osmanlı İmparatorluğu'nda Yahudi cemaatleri hem sosyal hem de ekonomik hayatta önemli roller üstlenmiştir. Bu topluluklar, 1492 İspanyol-Portekiz sürgününden sonra Osmanlı topraklarına göç eden Sefarad Yahudilerinin etkisiyle büyük bir çeşitlilik kazanmıştır. Yahudiler, Osmanlı yönetiminin sağladığı dini ve kültürel özerklik sayesinde toplumsal hayata hızla entegre olmuştur. Özellikle 17. yüzyılda Osmanlı Yahudilerinin yaşantısı, tarihi kayıtlarda büyük bir ilgi konusu olmuştur. Ancak, büyük şehirlerdeki Yahudi cemaatlerine odaklanan çalışmalar, küçük yerleşim birimlerini ihmal etmiştir. Bu bağlamda, Rodoscuk Yahudi cemaatine dair bu çalışma, Osmanlı Yahudi topluluklarının sosyal ve ekonomik yaşamını daha derinlemesine anlamamıza katkı sağlamaktadır.

Rodoscuk Yahudi Cemaati

Rodoscuk, 17. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun önemli ticaret ve liman şehirlerinden biriydi. İstanbul ve Edirne gibi büyük merkezlere yakınlığı sayesinde stratejik bir öneme sahipti. Rodoscuk'ta yaşayan Yahudiler, diğer Müslüman, Ermeni ve Rum topluluklarıyla birlikte uyum içinde bir yaşam sürdürmüşlerdir. Yahudi cemaati, ticari faaliyetlerde etkin rol oynarken, Osmanlı devletinin toplumsal yapısında da önemli bir yer edinmiştir. Yahudi cemaatine dair en önemli bilgiler, yerel mahkeme kayıtları olan Şer'iyye sicillerinden elde edilmiştir. Bu kayıtlar, Yahudilerin ticaret, gayrimenkul mülkiyeti ve sosyal ilişkiler gibi konularda aktif olduğunu göstermektedir.

Müslümanlar ve Diğer Topluluklarla İlişkiler

Osmanlı İmparatorluğu'nda Yahudiler, Müslümanların yanı sıra Ermeniler ve Rumlarla da ticari ilişkiler geliştirmiştir. Yahudi tüccarlar, deri, buğday, tuz ve kumaş gibi çeşitli malların ticaretini yapmışlardır. Yahudiler ayrıca Müslüman ve gayrimüslimlerle ortaklıklar kurarak, yerel ekonominin gelişmesine katkıda bulunmuşlardır. Mahkeme kayıtlarına göre, Yahudiler sıklıkla borç verme ve alma işlemlerinde yer almış, ticari anlaşmazlıklar nedeniyle mahkemelere başvurmuşlardır. Bu süreçlerde Yahudilerin, Müslümanlar ve diğer topluluklarla uyum içinde yaşadığı, toplumsal ve ticari ilişkilerde karşılıklı bir güven ortamı kurduğu görülmektedir.

Osmanlı Mahkemelerinde Yahudilerin Durumu

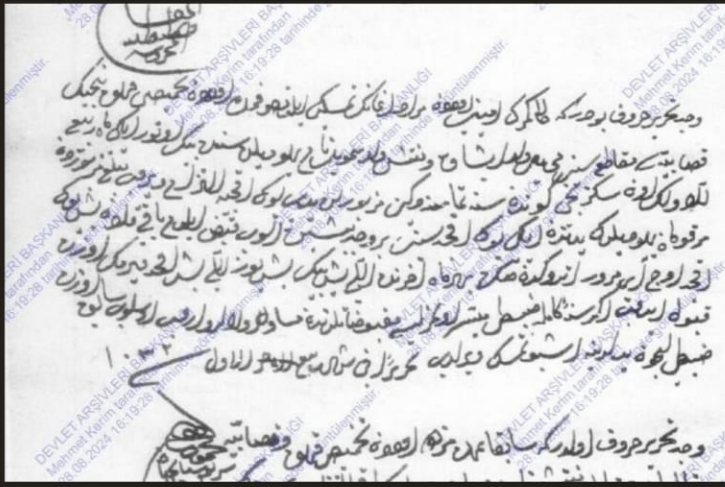
Osmanlı hukuk sistemi, Şer'i hukuka dayalıydı ve gayrimüslimlerin de haklarını koruma altına alıyordu. Mahkeme kayıtlarına bakıldığında, Yahudilerin hem Müslümanlarla hem de devlet görevlileriyle olan anlaşmazlıklarda mahkemelere başvurduğu ve adil bir şekilde yargılandığı görülmektedir. Örneğin, Rodoscuk limanında gümrük görevlisi olarak çalışan bir Yahudi, devletle olan mali bir anlaşmazlıkta haklı bulunarak, Osmanlı mahkemeleri tarafından korunmuştur. Bu ve benzeri örnekler, Yahudilerin devletle olan ilişkilerinde eşit haklara sahip olduğunu ve Osmanlı hukuk sisteminin adil bir şekilde işlediğini ortaya koymaktadır.

Yahudilerin Ticari ve İdari Rolleri

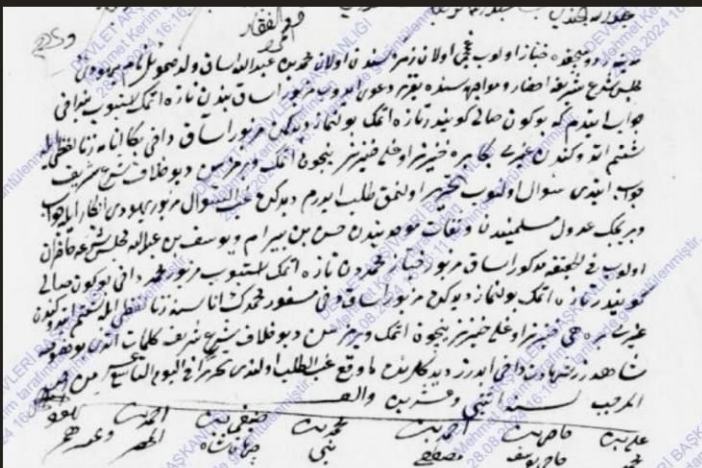
Yahudiler, Osmanlı İmparatorluğu'nda ticaretin ve mali yönetimin önemli bir parçasıydı. Rodoscuk Yahudileri, liman gümrüklerinden sorumlu olarak devlet adına vergi toplama işlerini üstlenmişlerdir. Bu, Yahudi cemaatinin Osmanlı ticaret sistemindeki etkinliğini ve devletle olan yakın iş birliğini göstermektedir. Mahkeme kayıtları, Rodoscuk'taki Yahudi cemaatinin, İstanbul ve Edirne gibi büyük şehirlere mal taşımacılığı ve gümrük işlemleri konusunda merkezi bir rol oynadığını kanıtlamaktadır. Yahudiler, özellikle kahve ticaretinde ve liman vergilerinin toplanmasında aktif olmuşlardır.

Rodoscuk Yahudi cemaati, 17. yüzyıl Osmanlı toplumunun önemli bir parçasıydı. Ticaret, vergi toplama ve sosyal ilişkilerde etkin olan bu cemaat, Osmanlı toplumunda önemli bir rol oynamış ve diğer topluluklarla uyum içinde yaşamıştır. Bu çalışmada incelenen mahkeme kayıtları, Yahudilerin Osmanlı mahkemelerinde adil bir şekilde yargıldığını ve devletle iş birliği içinde hareket ettiğini ortaya koymaktadır. Rodoscuk Yahudilerinin, yerel ticarete etkin bir şekilde yer alırken, uluslararası ticarete rol oynamadığı da belirtilmiştir. Bu cemaat, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Yahudi topluluklarının çeşitliliğini ve yerel karakterini gözler önüne sermektedir.

Bu çalışma, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki küçük Yahudi cemaatlerine dair araştırmaların önemini vurgulamakta ve Yahudilerin Osmanlı toplumuna katkılarını daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır.

**Yahudi ve Müslümanlar
arasında yapılan ticaret ve
hukuki konularla
ilgili sicil kayıtları**

EMİR SULTAN: HAYATI VE MENKİBEVÎ KİŞİLİĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Efe Yeşildurak
Sakarya Üniversitesi

Osmanlı Devleti'nde otoriteyi temsil eden padişah, vezir ve diğer devlet erkânı dışında; toplum nezdinde büyük itibar sahibi olan ve pek çok önemli konuda kendisine danışılan veliler / alimler bulunurdu. Yıldırım Bayezid'in damadı olan, Çelebi Mehmed ve II. Murad dönemlerinin en önemli velilerinden biri olarak görülen "Emîr Sultan" da bu isimlerden biriydi. Bu üç sultan, sefere giderken dahi bizzat onun eliyle kılıç kuşanıp duasını alıyor ve saygıda kusur etmiyorlardı.

EMİR SULTAN HAZRETLERİ'NİN
TÜRBESİ
(BURSA)

Bilhassa kayınpederi Yıldırım Bayezid ile pek çok menkıbede adı geçen Emîr Sultan, vefatından sonra dahi asırlar boyunca birçok tarihi olay ve menkıbede yer edinmiştir. Bursa'da kendi adıyla anılan Emîr Sultan mahallesinde bulunan camii ve külliyesi bugün dahi büyük önem arz etmekte ve sıklıkla ziyaret edilmektedir.

1370 yılına doğru Türkistan'ın Buhara şehrinde dünyaya gelen Şemseddin Muhammed, seyyid kökenli olması nedeniyle "Emîr" unvanını almış; Buhara doğumlu olduğu için Emîr Buharî ismiyle anılmış, Yıldırım Bayezid'in dâmâdı olduktan sonra ise Emîr Sultan adıyla tanınmıştır.

BUHARA ŞEHİRİ (ÖZBEKİSTAN)

Buhara'da tasavvuf ehli bir aileye mensup olan Emîr Buharî, küçük yaşlardan itibaren iyi bir tahsil görmüştü. Gençlik yıllarında babası vefat ettikten bir süre sonra Ali Dede, Baba Zâkir, Seyyid Nâsır gibi sûfîlerle birlikte Buhara'dan ayrılarak Hac yolculuğuna başladı. Esasen niyeti, Hz. Peygamber'in kabrine yakın bir mevkiye yerleşmek ve ömrünün sonuna kadar burada kalmaktı. Ancak Medine'de yalnızca bir süre kalabildi; çünkü gördüğü bir rüya sebebiyle tekrar yollara düşecekti.

Rüyasında, Hz. Peygamber ve Hz. Ali yan yana oturuyordu. O da yanlarına giderek diz çöküp oturdu. Hz. Ali ona "Ey Oğlum! Sana Cenâb-ı Hak tarafından ceddin Muhammed'in sünnetini takvâ yoluyla öğretmen için Rum iline gitmen işaret olundu. Senin önünde nurdan üç kandil belirecek, o kandiller nerede gözünden kaybolursa orada kalacaksın. Mezarın da orada olacak." dedi. Emîr Sultan uykudan uyanınca, "Demek ki takdir-i ilâhî böyle" diyerek kafilesiyle birlikte yola çıktı. Karaman, Niğde, Kütahya ve İnegöl yoluyla Bursa'ya geldikleri zaman, önündeki nurdan üç kandil, pınar başında Üç Servi civarında fakirler için tahsis edilmiş eski bir kilisenin yanında kayboldu. Böylece Emîr Sultan, Bursa'ya yerleşmiş oldu.

SULTAN I. BAYEZİD
(SİLSİLENÂME-İ OSMÂNİYYE)

Bu esnada padişah ise Yıldırım Bayezid'dı. Emîr Sultan, ilmî şahsiyeti ve manevî özellikleri sayesinde kısa sürede şehrin en saygı gören kişilerinden biri haline gelmişti. Hatta ilmî kabiliyetini imtihan etmek isteyen Molla Fenârî, Molla Yegân, Alî-i Rûmî gibi âlimlerin onun maneviyatı karşısında şaşkınlık yaşadıkları ve ilmî tartışmaları başarıyla tamamladığına dair pek çok rivayet bulunmaktadır. Emîr Sultan'la ilgili kaynaklarda sıkça söz edilen konulardan birisi, Yıldırım Bayezid'ın kızı Hundi Hatun'la olan evliliğinin nasıl gerçekleştiğiyle ilgilidir. Devrin menâkıbnâmelerine bakıldığında, bu evliliğin yine bir rüya ile ilgili olduğuna dair şu hadise çok sık anlatılmaktadır:

Yıldırım Bâyezîd'in kızı Hundî Sultan, rüyasında Hz. Peygamber'i görmüştü. Resûl-i Ekrem ona "Oğlum Muhammed Buhârî ile evlen, sakın beni kırma ve sözümü dinle!" buyurdu. Temiz ruhlu, hayâ sâhibi Hundî Fâtîma Sultan, rüyasını kimseye söyleyemedi. Ancak ertesi gün yine Resûl-i Ekrem'i rüyasında gördü. Bu kez ona; "Eğer ahirette benim şefaât etmemi istiyorsan, Muhammed Buhârî ile evlen" buyurdu. Hâlbuki Hundî Fâtîma Sultan'ın, Rumeli Beylerbeyi Süleyman Paşa ile evleneceği söylenmekteydi. Emîr Sultan, dış görünümü itibarıyla sûfî çehresiyle fakîr ve garîb bir kimse görünümündeydi. Hundî Sultan, "Acabâ Emîr Buhârî'nin bu evlilik meselesinden haberi var mı?" diye düşünüyordu. Kiminle ve nasıl haber gönderebileceğini düşündü ve sonra hizmetçisine rüyasını anlatarak bu durumu Emîr Sultan'a bildirmesini söyledi. Emîr Sultan, hizmetçiye "Bizim de malumumuzdur. Nikahımız, Allahü Teâlâ tarafından kıyıldı. Dinimiz üzere burada da kıyılması gerekir. Durumu Hundî Fâtîma Sultan'a iletin." dedi. Bunun üzerine Emîr Sultan, dünürler gönderip sultanın kızını istedi. Emîr Sultan ile Hundî Fâtîma Sultan'ın evlenmelerine karar verildi. Nikâh haberi Edirne'ye ulaşınca Yıldırım Bayezîd çok öfkelenmişti ve Kapıkulu askerlerinden kırk askeri Süleyman Paşa'nın emrine vererek Emîr Sultan'ın ve Hundî Hatun'un başlarını getirmeleri için Bursa'ya gönderdi. Süleyman Paşa Bursa'ya gelince, Valide Sultan'dan onları istedi.

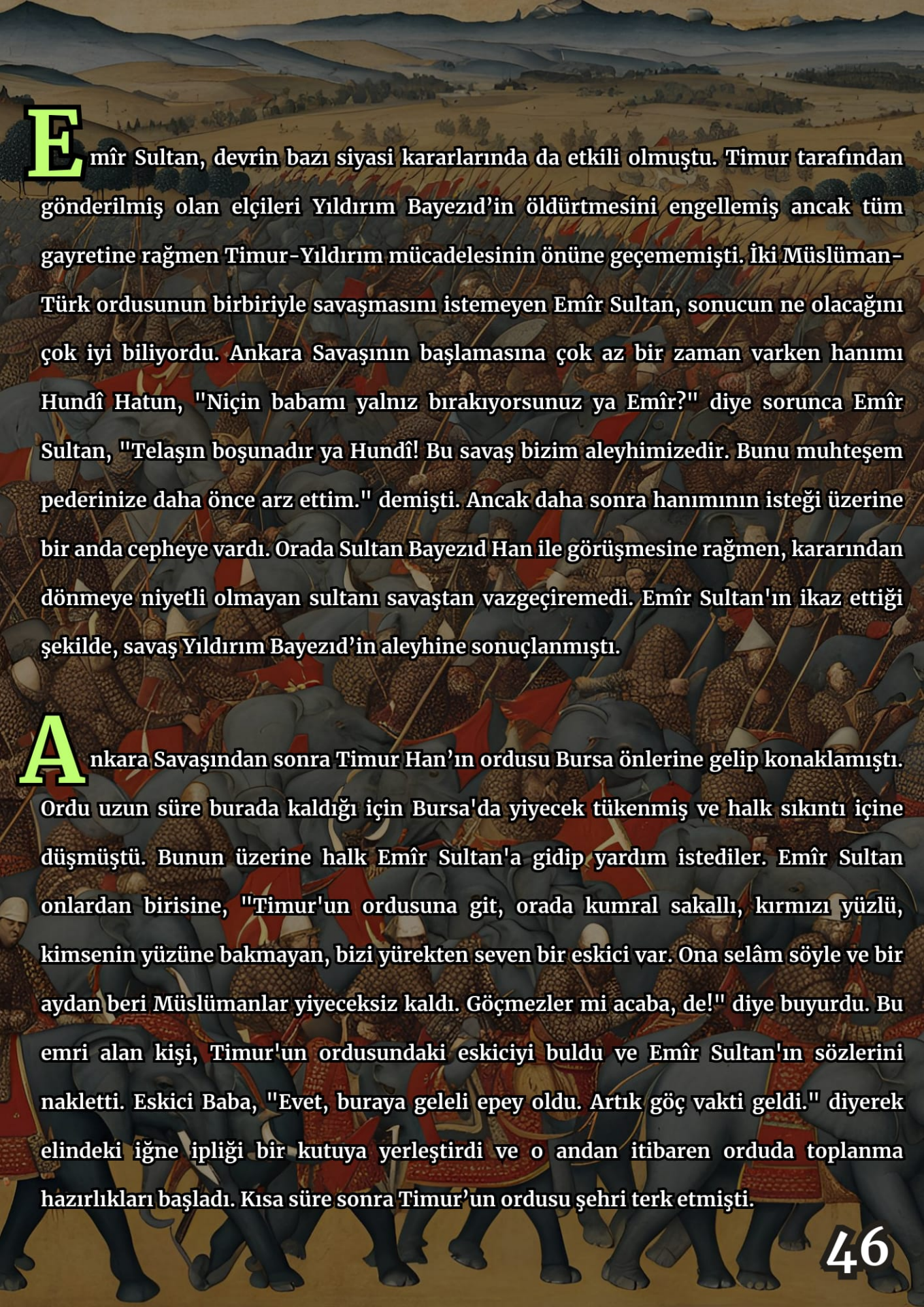
Valide Sultan vermeyince, kırk asker Valide Sultan'ın sarayına saldırdı. Valide Sultan, onların bu saldırısından korkmuştu. Emîr Sultan onun bu halini görünce ona: "Bu dehşet ve korkunuz nedir? Allah aşkına söyleyin." dedikten sonra o korku hali devam edince, "Şu yayı alın ve oku gerin. Ben bakayım siz atın." dedi. Vâlîde Sultan, "Ben ok atamam" deyince Emîr Sultan, "Siz oku takın, o kendiliğinden gider" dedi. Bunun üzerine Valide Sultan oku kirişe koyup, pencereden askerlere doğru bıraktı. Yeşil ok, parlayarak gidip tüm askerlere saplanmıştı. Askerler derhâl kaçtılar. Valide Sultan, "Ya Emîr Sultan! Niye oku sen atmadın da bize attırdın?" diye sorunca Emîr Sultan, "Eğer oku biz atmış olsaydık hem o askerlerin hem de Osmanoğulları'nın nesilleri helâk olurdu. Onun için bu işi size yaptırдық." dedi.

Ardından Molla Fenârî, Yıldırım Bayezid'a bir mektup göndererek bu zatın peygamber soyundan geldiğini, Anadolu'ya şimdiye kadar böylesine değerli bir insanın ayak basmadığını, onun kayınpederi olmasının kendisi için şeref vesilesi olduğunu, gönderdiği 40 kişinin kadite dönüştüğünü ve bir daha rahatsız edilecek olursa bütün şehrin helâk olabileceğini bildirmiş ve bu vesileyle Yıldırım Bayezid da bu evliliğe onay vermiştir. Tüm bu menâkıbların ötesinde bazı tarih müellifleri de padişahın saygı gösterdiği ve çok değer verdiği Emîr Sultan'ı kızıyla kendi rızasıyla evlendirdiğini de ifade etmektedir.

BURSA ULUCAMI'NİN İÇİNDEN BİR GÖRÜNÜŞ

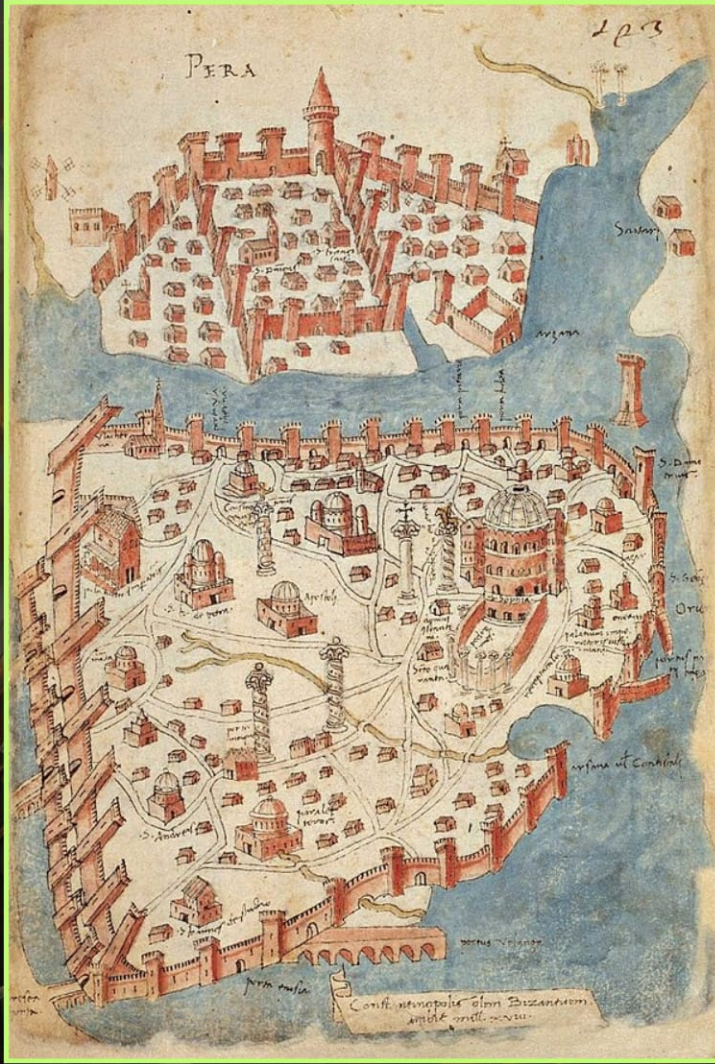
Emîr Sultan'ın şöhreti kısa sürede tüm Osmanlı topraklarına yayılmış ve bu nedenle hakkında pek çok menkıbe ortaya çıkmıştır. Bunlardan belki de en meşhuru, Yıldırım Bayezid tarafından Emîr Sultan'ın tavsiyesiyle inşa edilmiş olan Bursa Ulu Camii'nin yapımıyla ilgilidir. Caminin inşasına ait bir menkıbede de yer alan rivayete göre Yıldırım Bayezid, Niğbolu muharebesini kazanınca yirmi cami yaptırmaya karar vermişti. Bursa'ya geldiğinde bu fikrini damadı Emîr Sultan'a söylemiş, O da yirmi cami yerine yirmi kubbeli büyük bir cami yapılmasını tavsiye etmişti. Bu vesileyle, - bugün hala ihtişamını ilk günkü gibi koruyan ve Bursa'nın ilk ziyaret mevkii konumunda olan - Bursa Ulu Camii inşa edilmiş oldu.

Emîr Sultan, devrin bazı siyasi kararlarında da etkili olmuştu. Timur tarafından gönderilmiş olan elçileri Yıldırım Bayezıd'ın öldürtmesini engellemiş ancak tüm gayretine rağmen Timur-Yıldırım mücadelesinin önüne geçememişti. İki Müslüman-Türk ordusunun birbiriyle savaşmasını istemeyen Emîr Sultan, sonucun ne olacağını çok iyi biliyordu. Ankara Savaşının başlamasına çok az bir zaman varken hanımı Hundî Hatun, "Niçin babamı yalnız bırakıyorsunuz ya Emîr?" diye sorunca Emîr Sultan, "Telaşın boşunadır ya Hundî! Bu savaş bizim aleyhimizedir. Bunu muhteşem pederinize daha önce arz ettim." demişti. Ancak daha sonra hanımının isteği üzerine bir anda cepheye vardı. Orada Sultan Bayezıd Han ile görüşmesine rağmen, kararından dönmeye niyetli olmayan sultanı savaştan vazgeçiremedi. Emîr Sultan'ın ikaz ettiği şekilde, savaş Yıldırım Bayezıd'ın aleyhine sonuçlanmıştı.

Ankara Savaşından sonra Timur Han'ın ordusu Bursa önlerine gelip konaklamıştı. Ordu uzun süre burada kaldığı için Bursa'da yiyecek tükenmiş ve halk sıkıntı içine düşmüştü. Bunun üzerine halk Emîr Sultan'a gidip yardım istediler. Emîr Sultan onlardan birisine, "Timur'un ordusuna git, orada kumral sakallı, kırmızı yüzlü, kimsenin yüzüne bakmayan, bizi yürekten seven bir eskici var. Ona selâm söyle ve bir aydan beri Müslümanlar yiyeceksiz kaldı. Göçmezler mi acaba, de!" diye buyurdu. Bu emri alan kişi, Timur'un ordusundaki eskiciyi buldu ve Emîr Sultan'ın sözlerini nakletti. Eskici Baba, "Evet, buraya geleli epey oldu. Artık göç vakti geldi." diyerek elindeki iğne ipliği bir kutuya yerleştirdi ve o andan itibaren orduda toplanma hazırlıkları başladı. Kısa süre sonra Timur'un ordusu şehri terk etmişti.

Emîr Sultan, II. Murad'ın hükümdarlığı sırasında da onun yanında yer almıştır. II. Murad'ın amcası Mustafa Çelebi büyük bir güçle Bursa'ya gelirken hükümdar, Emîr Sultan'a başvurmuş ve onun sözlerinden cesaret alarak mücadeleye girişmiştir. Öte yandan 1422 yılında II. Murad'ın meşhur İstanbul kuşatmasına katılanlar arasında Emîr Sultan da vardı. Hatta 500 kadar dervişle birlikte orduya katıldığı, at üstünde kılıcı ve kalkanıyla surlara yaklaşıp kılıcını çekip üç kez salladıktan sonra hücumla geçtiği ve bu vesileyle Türk ordusunun da taarruza kalktığı ifade edilmektedir.

**MARCIANA MİLLÎ KÜTÜPHANESİ'NDE YER ALAN
VE 1420'LER İLE 1430'LAR CİVARINA TARİHLENEN
KONSTANTİNOPOLİS İLE GALATA HARİTASI**

Emîr Sultan, 1430 yılında Bursa'da çıkan bir veba salgınında 63 yaşındayken vefat etmiştir. Cenaze namazı ise o sırada Bursa'da olan Hacı Bayrâm-ı Velî tarafından kılınmış ve bugün türbesinin bulunduğu Emîr Sultan Camii haziresine defnedilmiştir. Vefatından sonra ise Osmanlı sultanları Bursa'ya geldikçe türbesini ziyaret etmişlerdir. Hatta II. Bayezîd ile Yavuz Sultan Selim'in Emîr Sultan'ın sandukasının örtüsü altında uzun süre dua ettikleri bilinmektedir. Emîr Sultan'ın halifeleri olan şeyh ve dervişler ise o henüz hayattayken Balıkesir, Edremit, Karaman, Aydın ve Saruhan sancaklarına kadar yayılmışlardı. Hatta Rumeli tarafına dahi Emîr Sultan'ın adet ve menkubelerini taşımışlardı. Nitekim XVIII. yüzyıl ortalarına kadar Emîr Sultan'ın silsilesi dergâhta (külliye) devam etti. Dervişler, yılda bir kez şeyhlerini ziyaret ederlerdi. Emîr Sultan'ın vefatından sonra da asırlarca bu ziyaret geleneği devam etmiştir. Bursa'da günümüzde dahi bu ziyaretler bereket vesilesi olarak görülmektedir.

Emîr Sultan daha hayattayken oluşmaya başlayan külliyesi bölgeyi şehrin hareketli bir alanı haline getirmiştir. Camisi, dergâhı, hamamı ve medresesi ile tamamlanan bu külliye bir yandan da Emîr Sultan gibi Peygamber soyundan gelen, saraya damat olan ve sırasıyla üç padişah üzerinde nüfuz ve söz sahibi olan bir ilim ve maneviyat adamını temsil ediyordu.

Emîr Sultan'ın türbesi, eşi Hundi Hatun tarafından XV. yüzyılda yaptırılan külliyenin içinde yer almaktadır. Burada Emîr Sultan Hazretleri ile eşi Hundi Hatun, oğulları Emîr Ali ve iki kızına ait sandukalar bulunur. Bu yapı, 1804 yılında Sultan III. Selim'in camî ve türbeyi yeniden inşa etmesiyle bugünkü halini almıştır. Daha sonra Sultan Abdülmecid ve Sultan Abdülaziz tarafından yeniden onarımı yaptırılmıştır.

Emîr Sultan'ın vefatından sonra dahi yüzyıllarca Osmanlı ordusundan himmetini esirgemediğine inanılmıştır. Nitekim menkıbelerinin çoğu vefatından çok sonraları, darda kalmış olan askerlere yardımı hakkındadır. Ancak yine de hatırlatmakta fayda var; tüm bu menâkıbnâmelerin tarihi kaynak olarak kullanımında oldukça dikkatli olmak gerekir. Fakat şunu da göz ardı etmemek gerekir ki olağanüstü olaylara sıkça yer veren bu eserlerde, bazı tarihî olay ve şahsiyetler hakkında diğer kaynaklarda rastlanmayan bilgilere ulaşmak mümkündür. Hatta bu kaynaklar devrin ekonomik, sosyal, kültürel, dinî özelliklerine, gelenek ve göreneklerine dair çok zengin malzeme ihtiva edebilmektedir.

EMİR SULTAN TÜRRESİNİN İÇTEN GÖRÜNTÜSÜ
(BURSA)

DÜZEN VE ÖZGÜRLÜK ARASINDA TARİHİ TÜRK KARAKTERİ

Koray Şerbetçi

Tarihçi / Yazar

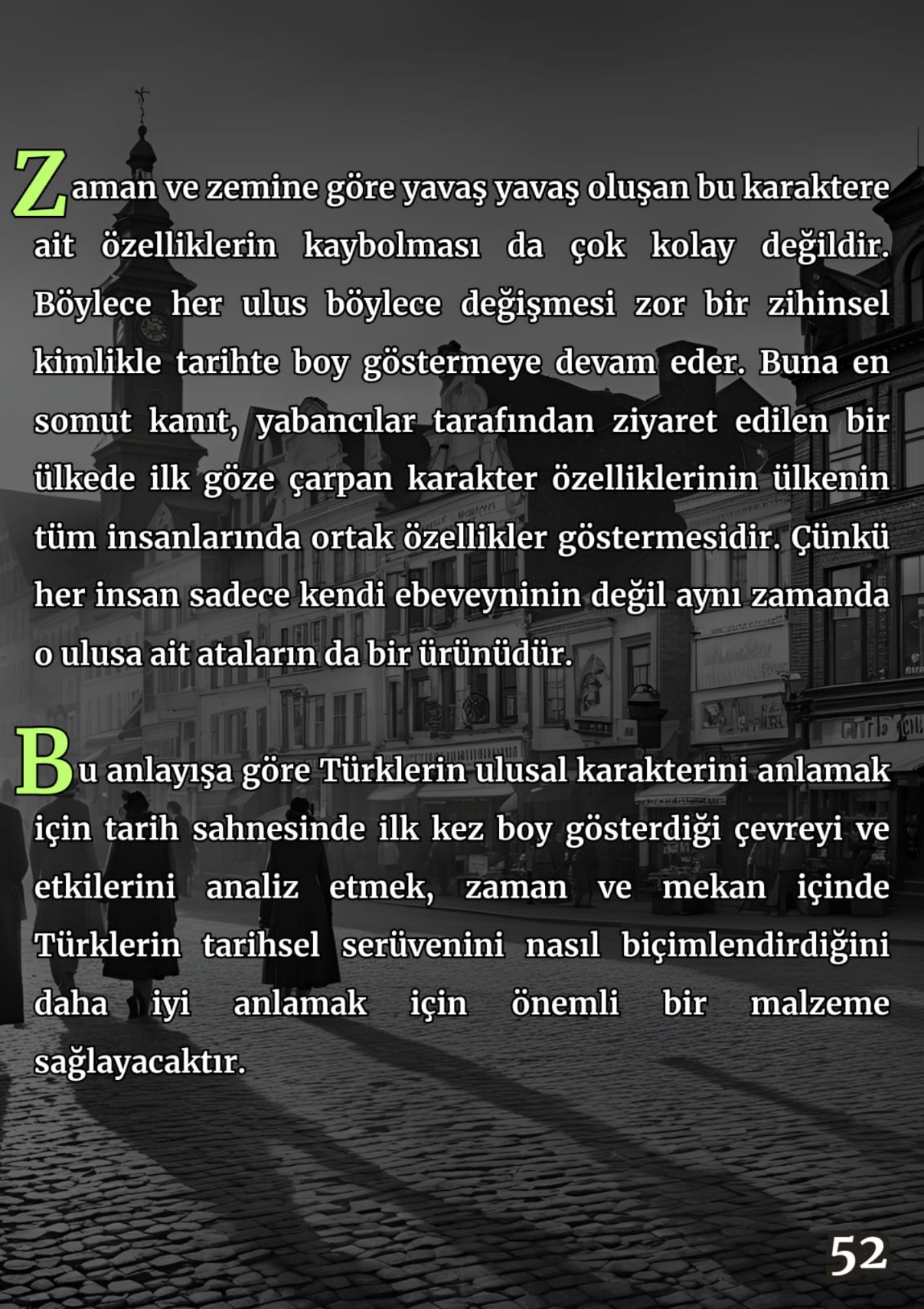
Tarihi olayları anlamada önemli bir anahtar da Sosyal Antropolojinin desteğiyle toplumların karakterini çözümleme yöntemidir. Bu konuda 20. Yüzyılın önemli Antropologlarından Franz Boas'ın yaklaşımıyla bir ulusa ait kültürel adetler üç temel perspektifle incelenmelidir: çevresel koşullar, psikolojik etkenler ve tarihsel bağıntılar. Bunlar arasında elbette en önemlisi, tarihtir. Zira her toplum, kendi tarihsel koşullarının özgül bir ürünüdür ve kültürel görüngüler ancak ait oldukları toplumun tarihsel gelişiminin incelenmesiyle açıklanabilecektir.

Çevre Kültür ve Zaman

Modern çağın çok öncesinden 20.yüzyıla değin bu durumu sezen farklı isimler de görülür. Aristoteles'ten İbn Haldun'a, Montesquieu'dan Andre Siegfied'a kadar pek çok isim milletlerin karakterini biçimlendirmede zaman süreci ile birlikte özel çevresel şartların ağırlığına da fazlaca vurgu yapmıştır.

Bu bağlamda insanın çevresine benzediğini ortaya koyan görüş özetle şöyledir:

İnsanın içinde yaşadığı çevreye uyum sağlaması genel bir ilkedir. Çevre şartları değıştikçe insan da değışmektedir. Doğa şartlarının zor olduğu bölgelerde insanlar yok olmakta, doğanın cömert davrandığı bölgelerde ise kolay yaşam şartlarının insanları tembelliğe yöneltmesi ya ölümle ya da medeniyetin düşük bir düzeyde kalmasıyla sonuçlanmaktadır. Hayatın gelişmesi için mücadele gereklidir fakat bu mücadele ne insanları öldürecek ölçüde zor, ne de rahata sevk edecek kadar kolay olmalıdır. Hava, su ve iklim insanların zekâları üzerinde etkili olmakta, büyük nehirler büyük medeniyetlerin doğmasına zemin hazırlamakta kısacası çevreye ait farklı öğeler insanlar üzerinde etkin olmakta, toplumları ve tarihi biçimlendirmektedir.

Zaman ve zemine göre yavaş yavaş oluşan bu karaktere ait özelliklerin kaybolması da çok kolay değildir. Böylece her ulus böylece değişmesi zor bir zihinsel kimlikle tarihte boy göstermeye devam eder. Buna en somut kanıt, yabancılar tarafından ziyaret edilen bir ülkede ilk göze çarpan karakter özelliklerinin ülkenin tüm insanlarında ortak özellikler göstermesidir. Çünkü her insan sadece kendi ebeveyninin değil aynı zamanda o ulusa ait ataların da bir ürünüdür.

Bu anlayışa göre Türklerin ulusal karakterini anlamak için tarih sahnesinde ilk kez boy gösterdiği çevreyi ve etkilerini analiz etmek, zaman ve mekan içinde Türklerin tarihsel serüvenini nasıl biçimlendirdiğini daha iyi anlamak için önemli bir malzeme sağlayacaktır.

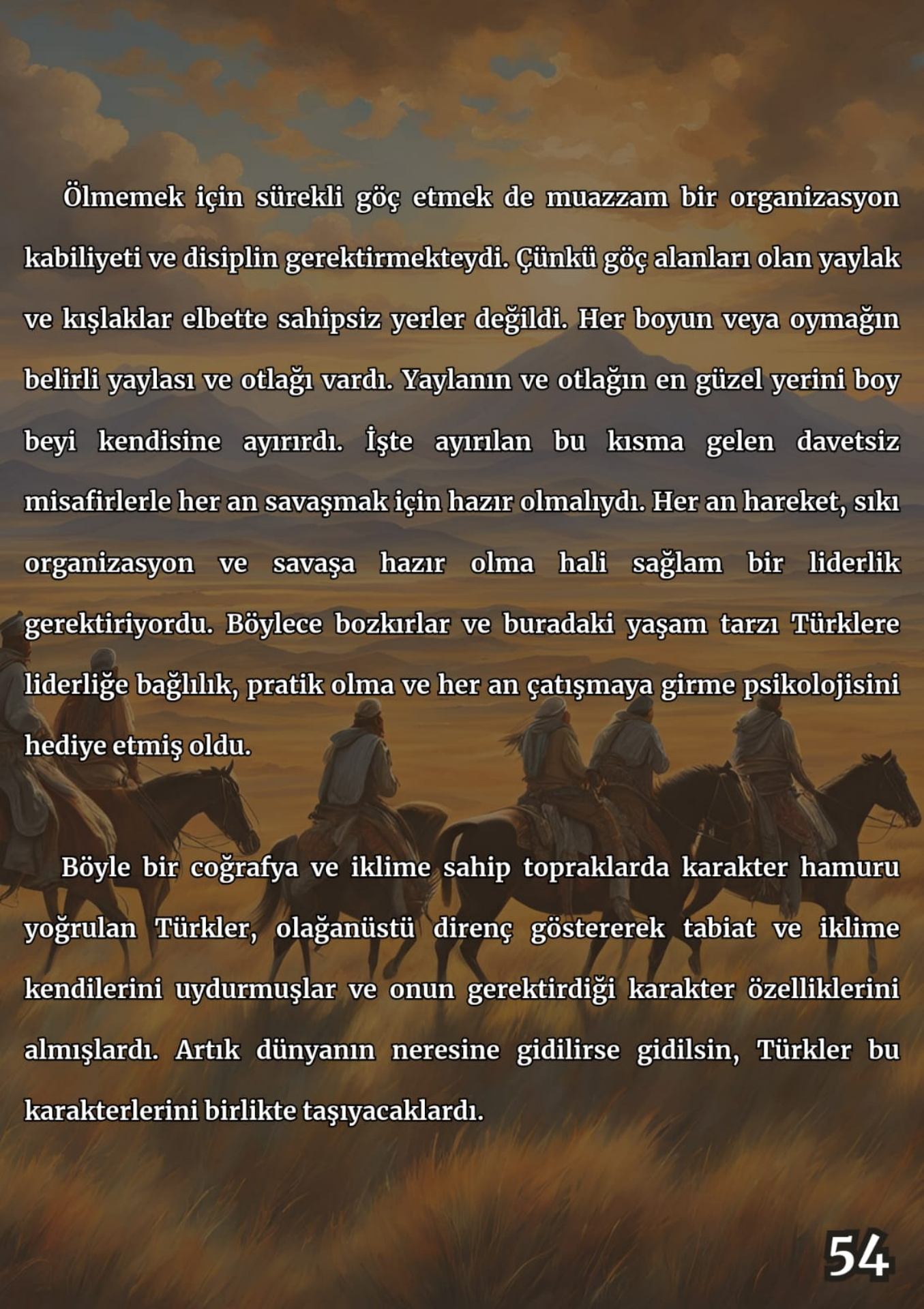
Bozkırın Çocukları

Türklerin karakterinin mayalandığı zemin elbette Orta Asya'dır. Orta Asya; geniş otlaklar, düzlükler ve çöllerden oluşur. Toprak verimsiz ve kıraçtır. Bu toprak, suya yakın yerler dışında tarımsal üretime neredeyse hiçbir imkan tanımaz. Denizlerden uzak ve tipik bir bozkır coğrafyası olan Orta Asya'da sert bir kara iklimi hüküm sürer. Kışlar, dondurucu soğuklarla ve fırtınalı geçer, sıcaklık -50 dereceye kadar düşebilir.

Yaz ayları ise kavurucu sıcaklarla geçer, su kaynakları kurur, otlar yok olur. Bu iklim şartları hem insanlar hem de hayvanlar için yaşamı zorlaştıran, felaketlere ve kitlesel ölümlere neden olmaktadır.

Bu olumsuz durumlarla kuşatılmış bozkır insanı da dayanmakta zorluk çektiği sıkıntıların tek çözümünün dayanışma olduğunu anlamışlar ve bunu birincil karakter olarak benimsemişlerdir.

Ayrıca bozkırlarda konargöçer bir hayat tarzını benimsediklerinden dolayı, sürülerine her mevsimde taze ot ve su bulabilmek için yaylak ve kışlaklar arasında düzenli olarak göç etmişlerdir. Eğer bu zor şartlarda sürekli hareket halinde olunmazsa ölüm kaçınılmaz olacaktı.

A group of people on horseback, seen from behind, moving across a vast, open landscape. The sky is filled with soft, golden clouds, suggesting a sunset or sunrise. The riders are wearing traditional attire, including head coverings and long robes. The horses are dark-colored, and the overall scene conveys a sense of journey and exploration.

Ölmek için sürekli göç etmek de muazzam bir organizasyon kabiliyeti ve disiplin gerektirmekteydi. Çünkü göç alanları olan yaylak ve kışlaklar elbette sahipsiz yerler değildi. Her boyun veya oymağın belirli yaylası ve otağı vardı. Yaylanın ve otağın en güzel yerini boy beyi kendisine ayırırdı. İşte ayrılan bu kısma gelen davetsiz misafirlerle her an savaşmak için hazır olmalıydı. Her an hareket, sıkı organizasyon ve savaşa hazır olma hali sağlam bir liderlik gerektiriyordu. Böylece bozkırlar ve buradaki yaşam tarzı Türklere liderliğe bağlılık, pratik olma ve her an çatışmaya girme psikolojisini hediye etmiş oldu.

Böyle bir coğrafya ve iklime sahip topraklarda karakter hamuru yoğrulan Türklere, olağanüstü direnç göstererek tabiat ve iklime kendilerini uydurmuşlar ve onun gerektirdiği karakter özelliklerini almışlardı. Artık dünyanın neresine gidilirse gidilsin, Türklere bu karakterlerini birlikte taşıyacaklardı.

Türk Hikmeti

Bu durum sadece Türklerin sosyal organizasyon zekasını değil, evreni anlama ve kendi dışındaki doğaya tepki vermede kendine özgü tutumlarını da oluşturacaktır.

Hilmi Ziya Ülken'in Türk Hikmeti olarak adlandırdığı bu bakışa göre Türkler varoluşu şöyle algılıyorlardı:

Türkler âlemi birbirinin zıddı olan, fakat birbirini tamamlayan iki prensip ile izah ediyorlardıç Bunlar da Gök Tanrı ve Asra Yer idi. Hakikatte her şey bir feza halinden ibaret iken sonradan vuzuh (açıklık) kazandıkça gök yerden, aydınlık karanlıktan, erkek cevher dişi cevherden ayrılmış ve birbirine tamamıyla zıt olan bu kuvvetlerin tekrar birleşmesinden kişi, yani ilk insan vücud bulmuştur.

Böylece anlaşılmaktadır ki tarihi Türk karakteri evrende zıt kuvvetlerin egemenliğine ait bir düzen sezmişler ve bunun karşısında bir zorunluluğa boyun eğme karakteri geliştirmişlerdir. Türk karakteri doğadaki bu zorlayıcı sistemi kabul etmekle birlikte günlük yaşamda da bu zorlayıcılıktan pratik şekilde yararlanma iradesi olduğunun da farkına varmıştır. Bu durum Ergenekon Destanı'nda anlatılan kolektif bilinçaltı tutumdan 20.yüzyıldaki Millî Mücadele'ye kadar kendisini göstermiştir. Bu süreçte Türk karakteri olumsuz şartları gözlemleyerek durumu lehine çevirebilme kabiliyetini geliştirmiştir.

Bu hal, Türklerin bir yandan düzen içinde olma tutumuyla ona tekrarlanan ve zorlayıcı doğa hadiselerinin işleyişi biçimini fark ederek kendisine bir özgürlük alanı açabildiğine işaret etmektedir.

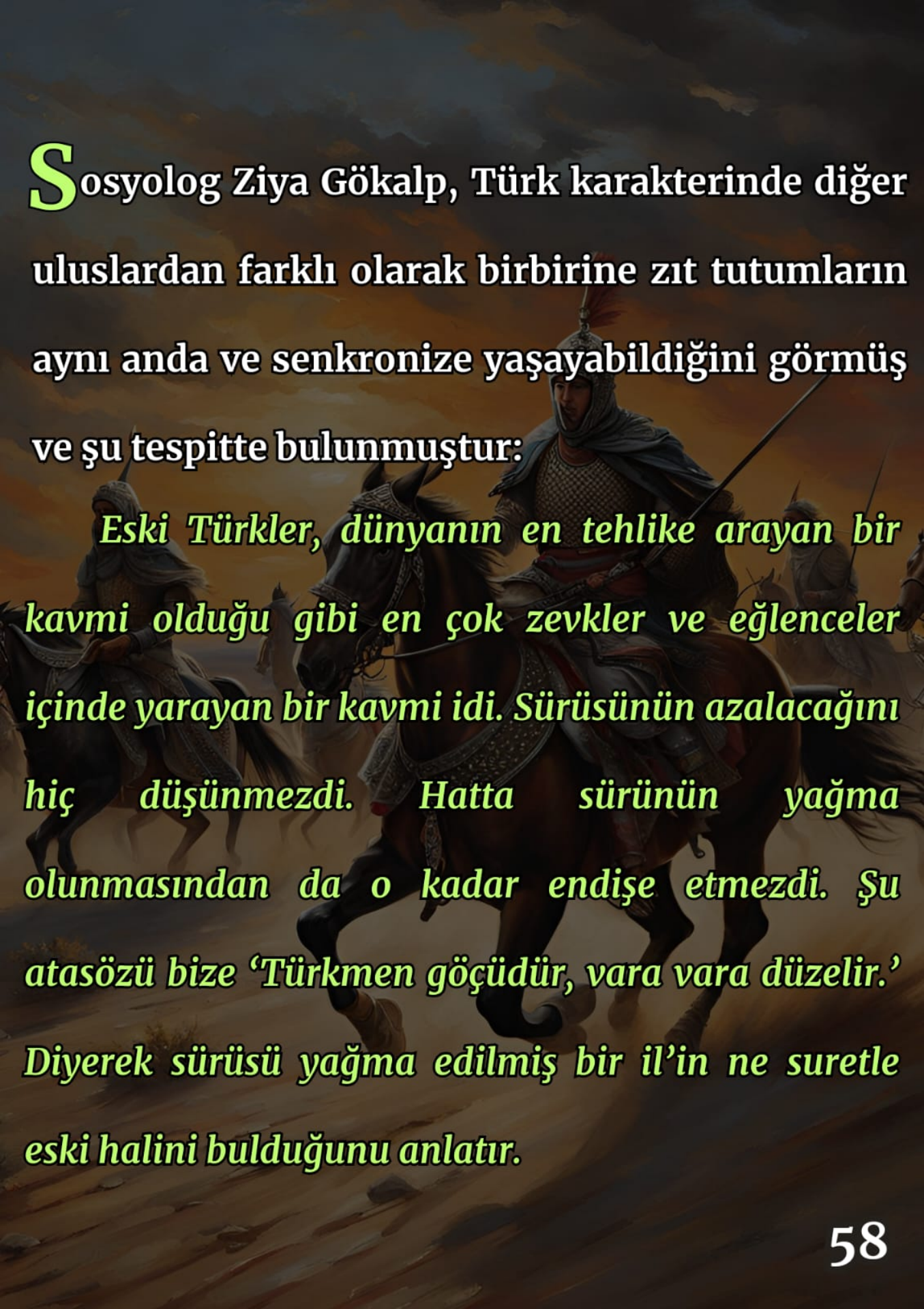
Dede Korkut Kitabı'nda yer alan şu ifadeler Türk karakterinin doğanın zorunluluk yasası karşısındaki durumunu net ifade etmektedir:

Ezelden yazılmazsa kul başına kaza gelmez. Ölen adam dirilmez, çıkan can geri gelmez. Göklen yuca tutan arda devlet olmaz. Kül tepecik olmaz. Lapa lapa kar yağsa yaza kalmaz. Er malına kıymayınca adı çıkmaz.

Yine aynı eserde Deli Dumrul'un Azrail'e karşı verdiği mücadelenin hikayesi özünde Türk karakterinin kişisel irade seçeneği ile doğal zorunluluk arasındaki zikzak çizen psikolojisini betimlemektedir.

Tarihin erken çağlarında Orta Asya bozkırlarından 20.yüzyılın Anadolu'suna kadar bu tavır kendini korumuştur. 20.yüzyılda Türkleri yakından tanıyan hem Osmanlı'nın son döneminde Jön Türklerle iyi ilişkileri olan hem de Cumhuriyet döneminde Türkiye'de bulunan Alman siyaset bilimci ve yazar Ernest Jack de bu konuda şunları yazar:

Kaderin değişmez şekilde Tanrı'nın elinde olduğu inancı, Osmanlı İmparatorluğu'nu oluşturan kaderciliği doğurmuştur; kaybedecek hiçbir şey yoktur, sadece kazanacak şeyler vardır ve o da inanç ve metanet sonucu gelecek olan kıyamet sonrası sonsuz yaşamdır. Türk mizacı ve zihniyetindeki kadercilik budur. Başıma ne gelirse gelir gibi pasif bir boyun eğme değil.

Sosyolog Ziya Gökalp, Türk karakterinde diğer uluslardan farklı olarak birbirine zıt tutumların aynı anda ve senkronize yaşayabildiğini görmüş ve şu tespitte bulunmuştur:

Eski Türkler, dünyanın en tehlike arayan bir kavmi olduğu gibi en çok zevkler ve eğlenceler içinde yarayan bir kavmi idi. Sürüsünün azalacağını hiç düşünmezdi. Hatta sürünün yağma olunmasından da o kadar endişe etmezdi. Şu atasözü bize ‘Türkmen göçüdür, vara vara düzelir.’ Diyerek sürüsü yağma edilmiş bir il’in ne suretle eski halini bulduğunu anlatır.

Bu zıtlığın en güzel örneği Türk karakterinin hem devlet kavramıyla kaynamış olması hem de devlet aygıtına karşı sorumluluk almak istemeyen tutumunda kendisini göstermekteydi. Zira Gustave Le Bon, politik kurumların her zaman bir zorunluluğun eseri olduğunu söylemişti. Ona göre milletlerin kurumlarını belirleyen gereklilik ve zorunluluklardı. İşte bu kurumların en kapsamlısı da elbette devletti. Bu nedenle devlet ve onun altında var olan tüm siyasî ve sosyal kurumlar aslında onları inşa eden kitlenin bir yansıması gibiydi. 1970'li yıllarda Türkleri inceleyen ve bu konuda bir eser kaleme alan David Hotham Türklere has bu durumu şöyle ifade etmiştir:

Türkler, hiçbir başka ulusta rastlanmayacak biçimde devlet otoritesine karşı saygı beslerler

Bunu doğrular biçimde Türkçede kullanılan “Allah devlete zeval vermesin” sözü de tarihi bir tutumun samimi ifadesi halinde hâlâ yaşamaktadır.

Dünya tarihine baktığımızda yeryüzünden gelip geçmiş ya da bugün hala varlığını sürdüren pek çok milletin devletsiz de varlığını sürdürebildiğine tanık oluyoruz. Yahudiler, Araplar ve İranlılar gibi pek çok millet tarih içerisinde yitirdikleri müstakil devletlerini uzun yüzyıllar boyunca tekrar inşa etmeden günümüze kadar gelebilmişlerdir. Bu nedenle devletsiz yapamama tutumunu sosyolojik ve tarihî açıdan Türklere özgü bir karakter olarak öne çıkarmaktadır.

Türk Milleti'nin zihinsel alt yapısının oluştuğu Orta Asya bozkırlarında siyaset modeli, tek ve güçlü bir hükümdar etrafında kümelenen konargöçer kabilelerin, sosyal birlik ve uyuma ulaşma çabalarıdır. İşte bu zihinsel tutum, Türk toplulukları bilhassa güçlü bir lider figürü etrafında birleştiren bir politik davranış geliştirmeye yöneltmiştir. Aksi durumda durumlarda konargöçer kabilelerin bağlılığı gevşemiş, hemen ardından politik kaos ve ekonomik gerileyiş başlamıştır.

Daima tekrarlanan bu tablo, Türkleri sürekli bir biçimde güçlü bir lider ve merkez yönetimi aramaya zorlamıştır. Zira Türkler, güçlü bir lider etrafında kümelenen siyasi otoritenin sosyal sorunları çok hızlı ve etkin bir biçimde çözdüğünü deneyimlemişlerdir. Bununla beraber konargöçer kabileciliğin sosyal birliği ve barışı da daha hızlı sağladığını sezmişlerdir.

Her şeyde olduğu gibi bu zeminde de göçebe pratikliği yine doğru sonuçlar vermiştir. Türklerin Orta Asya bozkırlarında mayalanan sosyal zihni, yerleşikliğe sıçradıkları Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde de sosyo-politik kıvamını bulmuştur.

Fakat hem Selçuklu döneminde hem de Osmanlı döneminde Türklerin karşısına yakıcı bir ikilem çıkacaktı. Bu ikilem, bozkırlı yaşamın özgürlük tutumu ile babacıl (patrimonyal) devlet düzeniydi. Hem Selçuklular hem de Osmanlılar karar vermek zorundalardı: Türkler kabile konfederasyonları hâlinde mi yaşayacaklardı yoksa köklü bir devlet mi olacaklardı?

Selçuklu –Oğuz oymakları, Osmanlı ve Türk beylikleri arasındaki kavgaların da temel sebebi Türklerin sosyal karakterinde iki zıt durumun aynı anda barınmasından ileri geliyordu.

Devlet disiplini ve disiplinli olamama durumunun günümüze yansıyan en güzel örneğine Türk sterotiplerini inceleyen sosyolog Mahmut Tezcan dikkat çekmiştir. Bu zıt hali eserinde şöyle tespit eder:

Üstümüzden baskı kalktığı zaman iş de, çalışmada argo deyimle «kaytarmak» ve köylünün «çarıklı kurmay» davranışları kurnazlık niteliğimizin belirtileridir. Bir asistanın, hocasının bulunmadığı bir anda veya seyahati halinde, mesaisinden erken çıkması veya hiç gelmemesi, aynı biçimde bir memurun amiri olmadığı zaman erken çıkması, bir inşaat işçisinin, çavuşunun basından ayrıldığı zaman işi savsaklaması, bir erin basında onbaşı, çavuş veya subayın bulunmadığı zamanlarda işi ağırdan alması birkaç örnektir.

(...) Anadolu köylüsü, karşılığım beklemeden isteneni veren, devlete mutlak sadakati olan bir insandır, işte bu insan hiçbir fevkaladelik göstermeden, hiç yaygara koparmadan bize bunalım etkisizmiş intibainı vererek bütün yükleri sessizce üzerine almıştır. Anadolu köylüsünün, zaman zaman bir kusur olarak yüzüne çarptığımız kendi hayatındaki sadelik, iddiasızlık, kanaat ve feragat, onun buhrana dayanmasında bir kuvvet olmuştur. Türkiye'nin buhrana dayanmasının sırrı işte buradadır.

Baş Olmak

Türk karakterinin tarihte öne çıkan bir diğer unsuru da hükmetmek isteğidir. Hükmetmek Türkçede “baş olmak” ifadesiyle olumlu değer halini almıştır. Türk kültüründe askerde iken oğulların çavuş olması, onbaşı olması, ana babalarca istenir ve tercih edilir. Bu yüzden geçen iki asırda askerden köyüne dönenlerin itibarlı şekilde Çavuş Mehmet, Çavuş Ali olarak anıldığı görülmüştür.

Yine günümüze dek Türkler için memurluk mesleğinin tercih edilmesi de bu psikolojik nedene dayanır. Çünkü en ufak bir memur bile olsa emir ve yetki sahibi olmak önemlidir. Türkler için «Mühür kimde ise Süleyman odur»

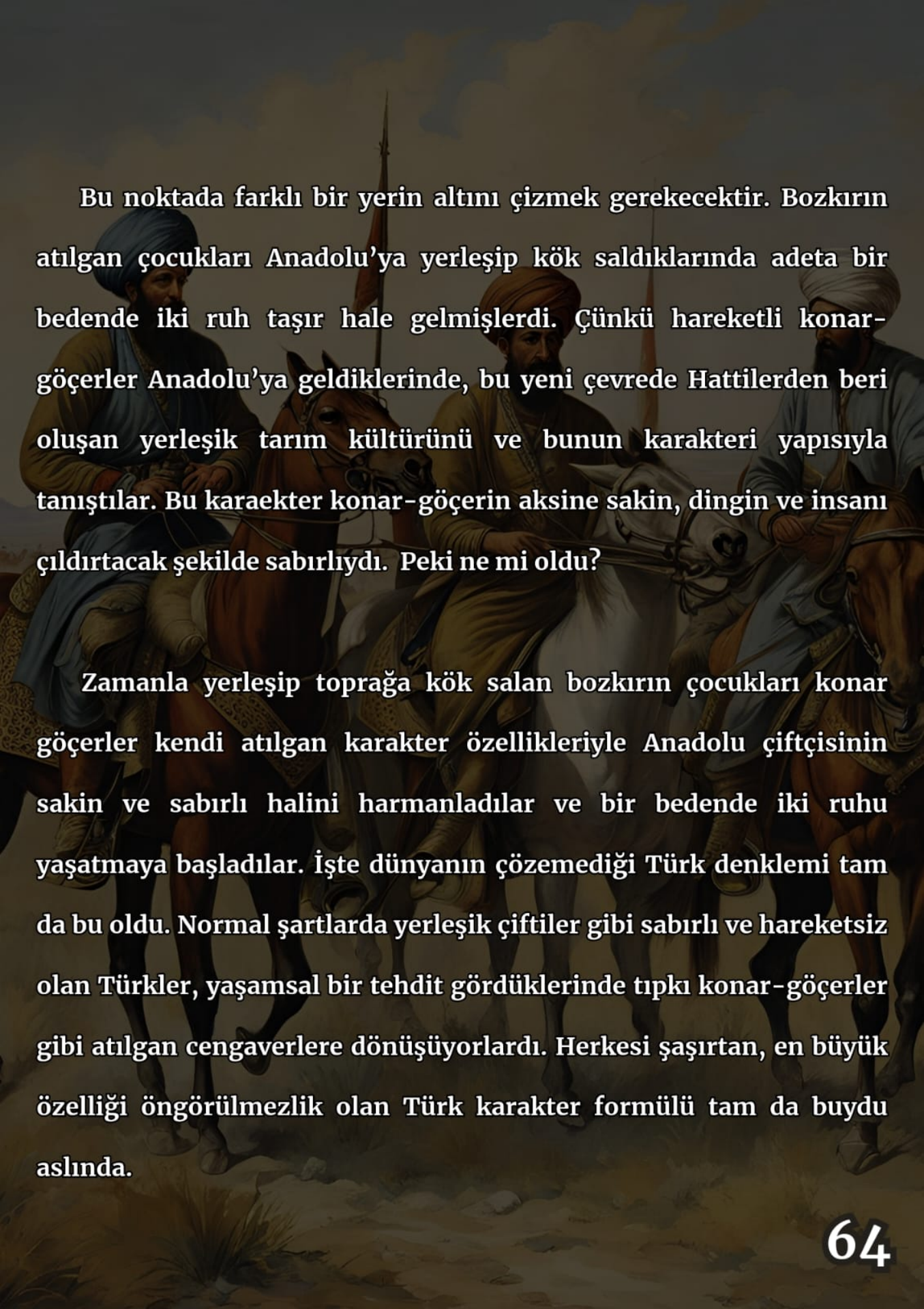
Yine David Hotham, Türklerin kolektif bilinçaltına kazınmış bu tutumunu şöyle izah etmeyi tercih etmiştir:

Çünkü onlar hiçbir zaman sömürge haline gelmemişler, başkaları tarafından yönetilmemişler, aksine hep başkalarını yönetmişlerdir. Ülkelerinde daima kendi başlarına buyruk olmuşlardır.

SONUÇ

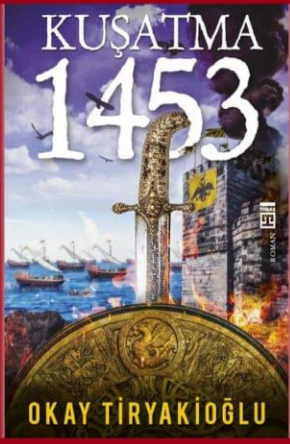
Türklerin, tarihî serüveni içinde yaşanan zorluklar ve felaketler karşısında yılmamak, maddi ve manevi dayanıklılık göstermek ve tam hikaye bitti denildiği yerde zümrüdü anka kuşu gibi küllerinden doğma özelliklerinin sırrı bozkırın çocukları olmalarından ileri gelmekteydi. Orta Asya'dan koparak Anadolu'ya doğru uzanmaları, Malazgirt Zaferi'nden bu yana Anadolu gibi zorlu bir coğrafya da tutunmayı başararak bir millet olmasının formülü böyle yazılmıştı.

Bu sebeple Selçuklu, Osmanlı devleti gibi büyük siyasî yapıları kurup yaşatabilmelerdi. Dahası 20.yüzyıl başında büyük sömürgeci güçlerin işgali karşısından herkesin Türk egemenliğini bitti sandığı noktada yine aynı durum yaşanmıştı. Bozkırın çocukları binlerce yıllık deneyimlerini kullanarak imkansız görülen bir bağımsızlık mücadelesine girişmişler ve bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'ni kurabilmişlerdi. Ama devir 20.yüzyıl bile olsa bozkırda mayalanan karakterin bileşenlerinin yerine oturması gerekiyordu; Güçlü bir lider, büyük bir dayanışma, savaştan sakınmama ve elbette pratik çözüm getirebilme kabiliyeti.

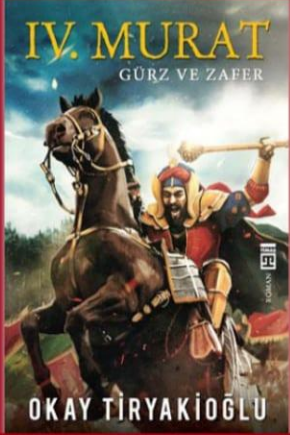
Bu noktada farklı bir yerin altını çizmek gerekecektir. Bozkırın atılğan çocukları Anadolu'ya yerleşip kök saldıklarında adeta bir bedende iki ruh taşır hale gelmişlerdi. Çünkü hareketli konar-göçerler Anadolu'ya geldiklerinde, bu yeni çevrede Hattilerden beri oluşan yerleşik tarım kültürünü ve bunun karakteri yapısıyla tanıştılar. Bu karakter konar-göçerin aksine sakin, dingin ve insanı çıldırtacak şekilde sabırlıydı. Peki ne mi oldu?

Zamanla yerleşip toprağa kök salan bozkırın çocukları konar göçerler kendi atılğan karakter özellikleriyle Anadolu çiftçisinin sakin ve sabırlı halini harmanladılar ve bir bedende iki ruhu yaşatmaya başladılar. İşte dünyanın çözemediği Türk denklemi tam da bu oldu. Normal şartlarda yerleşik çiftler gibi sabırlı ve hareketsiz olan Türkler, yaşamsal bir tehdit gördüklerinde tıpkı konar-göçerler gibi atılğan cengaverlere dönüşüyorlardı. Herkesi şaşırtan, en büyük özelliği öngörülmezlik olan Türk karakter formülü tam da buydu aslında.

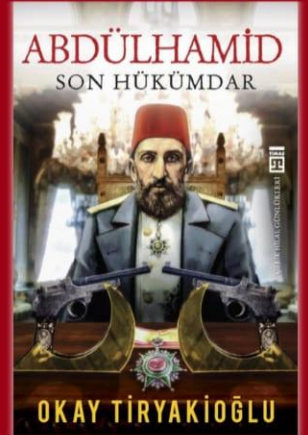
Okay Tiryakioğlu'nun kaleminden, tarihin orta yerine saplanmış bir kılıç gibi duran muhteşem kuşatmayı soluk soluğa okuyacaksınız.Üslubu ve anlattığı dönemlerle kendi tarihimizi gençlere sevdirmek hususunda kaleme aldığı kitaplar tarihî roman alanında önemli bir rafa sahip.

Türkiye'nin en çok okunan tarihi romanlarının yazarı, okurları tarafından "Günümüzün Peyami Safa'sı" olarak anılan Okay Tiryakioğlu'nun kaleminden sürükleyici, heyecanlı ve derinlikli bir şekilde Kanuni Sultan Süleyman Han dönemi üç romanlık seri halinde okurlarla buluştu.

Yazdığı tarihi romanlarla sadık bir okur kitlesi kazanan Okay Tiryakioğlu'nun yazdığı beşinci romanda bu defa IV. Murat'ı görüyoruz. Genç yaşta tahta geçen ve adından yasaklarla bahsettiren IV. Murat'ın portresi farklı açılardan işlenerek tarihin, aksiyonla harmanlanarak sunulmasından keyif alan Tiryakioğlu okurlarıyla buluşuyor.

Padişah ile genç yoldaşlar hararet içerisinde tartışırken siz de bizzat saraydaymış gibi akıl oyunlarına kapılacak; dostun, düşmanın, ihanetin ve sevdanın nereden çıkacağı belli olmayan bu sürükleyici romanda başrolü oynayacaksınız.

@timasyayingrubu

@timasyayingrubu

<http://www.timas.com.tr>